

Perussuomalaisten sisäiset poliittiset suuntaukset: Julkisen oikeuttamisen analyysi

TUUKKA YLÄ-ANTTILA

ABSTRACT
Political tendencies
inside the (True)
Finns Party: A
Public Justifications
Analysis

Political divergence within the (True) Finns Party (PS) limits the applicability of “party family” classifications of this young party. While assessments exist of the composition of their parliamentary group, no systematic attempt at locating political tendencies in candidates has been made. PS has mobilized voters geographically evenly and both on the left and right, but acknowledging significant continuity from the party’s predecessor, the Finnish Rural Party, is PS geographically divided between a rural populist tendency and an urban right-wing populist tendency? Furthermore, since PS is male-dominated but attempts to attract more women, are there gendered tendencies within PS which affect their efforts in doing so? In this article, I explore these questions by Public Justifications Analysis based on a Voting Advice Application. I find that while the PS mainstream is left-wing and conservative, rural and female candidates voice left-populism more often, and the “anti-immigrant” faction diverges from the party mainstream with their economic right-wing position. PS also uses justifications based on economic efficiency, which seems to be a typically Finnish manifestation of right-wing populism, in light of studies on Finnish political culture.

Johdanto

Perussuomalaisia on kutsuttu niin oikeisto- kuin vasemmistopuolueeksikin (esim. Arter 2010; HS 20.4.2011). Vakiintuneempiin puolueisiin verrattuna ainakin sen kannattajakunta on sisäisesti hajaantuneempi (Borg 2012b, 199), kuten nuorelta protestipuolueelta toki sopii odottaakin. Puolueen on väitetty myös jakautuvan ”valtavirtaan” ja ”maahanmuuttokriittiseen siipeen” (esim. MTV 4.10.2013), mutta sen yhdistäväksi tekijäksi on nimetty populistinen protestihenki, kansallismielisyys ja konservatismi (Grönlund ja Westinen 2012; Rahkonen 2011; Ruostetsaari 2011). Tämä artikkelin ensisijainen tutkimuskysymys onkin: millaisia sisäisiä jakolinjoja perussuomalaisessa puolueessa on? Etsin perussuomalaisten sisäistä poliittista jakautumista erityisesti kysymällä tarkentavat tutkimuskysymykseni kahdelta akselilta: maantieteellisesti ja sukupuolittain.

Tutkimuskohteenani on puolueen eduskuntavaaliehdokkaiden joukko 2011.

Ensinnäkin perussuomalaisten edeltäjä Suomen maaseudun puolue (SMP) edusti melko tyylipuhtaasti varhaisen populismin teorian käsitystä populismista maalaisena protestiliikkeenä, joka vastustaa modernisaatiota ja arvojen vapautumista (Canovan 1982; Helander 1971; Ionescu ja Gellner 1969). Tuon SMP:läisen linjan jatkajia puolueessa on edelleen. Kuitenkin nykyinen puolue on perustellusti enemminkin rinnastettu nykyaikaiseen eurooppalaiseen oikeistopopulismiin (esim. Arter 2010; Jungar ja Jupskås 2014). Jussi Westinen (2014) on todennut, että erot työttömyydessä ja maahanmuutossa eivät selitä PS:n nousua, ja puolue onnistui saavuttamaan kannatusta niin vasemmiston, keskustan kuin oikeistonkin parista. Kuitenkin ottaen huomioon, että

perussuomalaisten kaikkein vahvimmat nousualueet ”jytkyvaaleissa” 2011 olivat samoja maaseutukuntia, joilla SMP aikoinaan oli suosittu (Toivonen 2011, 89), mutta moni näkyvimmistä maahanmuuttokriitikoista on kaupunkilainen (esim. Jussi Halla-aho, Olli Immonen ja Teemu Lahtinen), on mahdollista, että puolueen ehdokkaat painottivat eri teemoja maalla ja kaupungissa ja että sitä siis äänestettiin eri alueilla eri syistä. Myös David Arter (2012) huomauttaa, että puolueessa on merkittävää jatkuvuutta edeltäjästään SMP:stä, ja 28 % puolueen 2011 valitusta eduskuntaryhmästä muodostuu entisistä SMP:n poliitikoista tai heidän jälkeläisistään. Puolueen nykykoostumuksessa on kuitenkin myös niin paljon uutta, että sitä on pidettävä omana puolueenaan, ei vain SMP:n jatkeena. Tämän tiedon valossa on siis perusteltua esittää ensimmäinen tämän artikkelin kahdesta tarkentavasta tutkimuskysymyksestä: onko puolue jakautunut maantieteellisesti kahtia niin, että SMP:n perinteen mukainen köyhien ahdinkoa korostava maalaispopulismi on maaseudun perussuomalaisten heiniä, ja vastaavasti oikeistopopulistinen maahanmuuttovastaisuus kaupunkilaisten?

Toiseksi, ”soinilaiseen” ja ”halla-aholaiseen” siipeen jakautumisen lisäksi mediassa esitetty arvio puolueesta on sen sukupuolittuneisuus: puolue on miesten dominoima ja kaipaa kipeästi naispolitiikkoja ja -äänestäjiä (esim. HS 28.4.2013; SK 6.7.2013). Perussuomalaiset on herännyt tähän itsekin, muun muassa erityisellä lisärahoituksella naisehdokkaiden kampanjoihin kuntavaaleissa 2012 (Yle 13.9.2012) sekä palkkaamalla työntekijöitä varta vasten naisjäseniä ja -yhdistyksiä haalimaan (HS 28.4.2013). Onkin totta, että miehet ovat yliedustettuina niin puolueen ehdokkaissa kuin sen äänestäjissäänkin. Jos vain miehet olisivat äänestäneet eduskuntavaaleissa 2011, perussuomalaiset olisi ollut vaalien suurin puolue 22 prosentin kannatuksella (Grönlund ja Westinen 2012, 159). Eduskuntavaaleissa puolueen ehdokkaista 67 % oli miehiä ja vuoden 2012 kunnallisvaaleissa jopa 77 % (Tilastokeskus 2011a ja 2012). Kun perussuomalaiset on suomalaisen puoluekentän miesvaltaisin puolue (Arter ja Kestilä-Kekkonen 2014) mutta yrittää aktiivisesti muuttaa asiaa, sen mies- ja naispolitiikkojen väliset mahdolliset erot ovat puolueen tulevaisuuden kannalta merkittäviä. Toinen tarkentava tutkimuskysymykseni onkin: onko perussuomalaisten mies- ja naispolitiikkojen välillä poliittisia eroja?

Richard Rosen (1964) käsitteistön mukaan puo-

luiden sisäiset suuntaukset ovat enemmän tai vähemmän koherentin ideologian yhteen liittämiä poliittisten asenteiden joukkoja. Ne ovat siis ideologisia virtauksia, joita puolueessa voi esiintyä useampia ja joiden välillä poliittiset toimijat voivat siirtyä aiheesta riippuen. Vastaavasti puolueiden sisäiset ryhmittymät (*faction*) ovat poliittisten toimijoiden joukkoja, jotka ajavat tietynlaista politiikkaa, siis tiettyihin henkilöihin vakiintuneita suuntauksia. Rose puhuu nimenomaan parlamentissa edustettuna olevista ryhmittymistä, mutta vakiintuneita ideologisia ryhmittymiä voitaneen katsoa löytyvän myös puolueen ehdokkaiden joukosta. Ehdokasjoukosta niitä löytynee vähemmän, kun suuri osa ehdokkaista ei ole kokeneita urapolitiikoita, joiden ideologinen positio ja poliittiset yhteydet olisivat yhtä vakiintuneita kuin kansanedustajilla. Rosen käsitteistöllä esitettynä tämä artikkeli ottaa tavoitteekseen etsiä perussuomalaisten ehdokkaiden joukosta ideologisia suuntauksia ja tutkia, onko niiden kannatus jakautunut maantieteellisesti tai sukupuolittain. Samalla pyritään arvioimaan, ovatko suuntaukset vakiintuneet ryhmittymiksi jo ehdokasjoukossa 2011. Tavoitteena on saada tarkempi ja analyttisempi kuva puolueesta kuin on saavutettu puolueita kokonaisuuksina luokittelevilla analyyseillä (esim. Arter 2010; Kestilä 2006) tai puolueen eduskuntaryhmän koostumuksesta esitetyillä arvioilla (Arter 2012, 819).

Lisäksi artikkeli toimii esittelynä poliittisen sosiologian piirissä kehitettyyn menetelmään, julkisen oikeuttamisen analyysiin (Boltanski ja Thévenot 2006 [1991] ja 1999; Luhtakallio ja Tuomas Ylä-Anttila 2011). Sen tarkoituksena on tutkia politiikkaa tavalla, joka ottaa huomioon poliittisten kulttuurien erityispiirteet. Tutkimukseni sijoittuu siis sekä valtiopoliittiseen puoluetutkimuksen kenttään että sosiologiseen poliittisen kulttuurin ja oikeuttamisen tutkimuksen kenttään. En pyri niinkään selittämään puolueen menestystä (esim. Borg 2012b; Rahkonen 2011), miten se strategis-teknisesti onnistui (Arter 2013) tai miten se kokonaisuutena tulisi luokitella (esim. Arter 2010; Kestilä 2006), vaan selvittämään, millaista sisäistä poliittista vaihtelua sen ehdokasjoukosta 2011 löytyy, ja ovatko nuo vaihtelut sukupuolittuneita, maantieteellisiä tai henkilöityneitä tiettyihin ryhmiin. Ainakin perussuomalaisten eduskuntaryhmän sisäisen ryhmytymisen on todettu nykyään olevan suhteellisen vähäistä ja ryhmän olevan poliittisesti suhteellisen yhtenäinen (Arter ja Kestilä-Kekkonen 2014), mutta samalla sen kannat-

tajat ovat huomattavan ideologisesti hajautuneita (Borg 2012b, 199) ja sen jäsenyys melko epävakaa sekä äänestäjien vakiintuneisuus vähäisehköä (Arter ja Kestilä-Kekkonen 2014, 953). Onkin perusteltua kysyä, kuinka hajautuneita ja millä tavalla jakautuneita olivat sen ehdokkaat menestysvaaleissa 2011.

Johdattelen lukijan ensin perussuomalaiseen populismiin ja esittelen aineistoni sekä julkisen oikeuttamisen analyysin menetelmänä. Sen jälkeen analysoin aineistoni kolmessa osassa, tarkastelen löytämiäni suuntausten vakiintuneisuutta ja esitän johtopäätökseni. Ensinnäkin vasemmistopopulistinen sosiaalisen oikeudenmukaisuuden korostaminen leimasi puolueen valtavirtaa mutta oli odotetusti maaseudun ehdokkailla yleisempää kuin kaupungeissa sekä naisehdokkailla miesehdokkaista yleisempää. Sukupuolittaisessa tarkastelussa havaittiin myös puolueen naisten olevan miehiä vapaamielisempiä ainakin samaa sukupuolta olevien parien adoptio-oikeutta käsitellessä kysymyksessä. Maahanmuuttokannat eivät jakaneet puoluetta: niin mies- kuin naisehdokkaat suhtautuivat maahanmuuttoon kriittisesti niin maalla kuin kaupungeissa. Puolueen ehdokkaista paikannettiin kuitenkin oikeistoryhmittymä, joka edustaa pientä vähemmistöä vuoden 2011 ehdokkaista mutta johon kuuluu näkyviä maahanmuuttokriittisiä kaupunkilaisia miesehdokkaista, kuten Jussi Halla-aho ja Suomen Sisun entinen puheenjohtaja Teemu Lahtinen. Tämä ryhmittymä on puolueen valtavirrasta poiketen talouskannoiltaan oikeistolainen. Oikeuttamisanalyttisesti huomionarvoista oli niin maahanmuutto- kuin tuloerokantojen perusteleva taloudellisen tehokkuuden keinoin, mikä on suomalaiselle poliittiselle kulttuurille tyypillistä (esim. Lonkila 2011, Luhtakallio 2012, Tuomas Ylä-Anttila 2010).

Perussuomalaisesta populismista

Perussuomalaiset itse kuvailevat ideologiaansa populistiseksi, ottaen usein haukkumasanana pidetyn käsitteen omaan käyttöön. Heille populismi tarkoittaa ”kansan suosioon perustuvaa demokratiakäsitystä elitistisen eli byrokraattisen demokratiakäsityksen sijaan” (PS 2011, 6). Itse asiassa puolueen oma populismin määritelmä on lähellä sitä, mitä populismintutkijat käsitteellä tarkoittavat: ”hyvän” kansan ja ”pahan” eliitin väitettyä vastakkaisuutta (esim. Canovan 1999; Laclau 2005a, 2005b; Mudde 2000,

2004, 2007; Taggart 2004; Wiberg 2011b). Nykyisissä eurooppalaisissa populismin ilmentymissä ”kansaa” tavallisesti määritellään juuri nationalistisesti, syntyperän kautta (Mudde 2004, 549), vaikka muitakin vaihtoehtoja olisi: esimerkiksi vasemmistopopulismille tyypillinen kansan käsittäminen luokkana. Perussuomalaiset määrittelevät populistisen demokratiakäsityksensä ”kansanvaltana”, jossa ”kansaa” viittaa juuri suomalaisuuteen. Heille demokratia on yhtenäisen kansakunnan rajoittamatonta suvereniteettiä:

Populismi ei ole yleismaailmallinen aate, kuten sosialismi ja kapitalismi, vaan se on aina sidonnainen kulttuuriin ja kansanluonteeseen – – [V]ain ja yksinomaan kansalla, joka muodostaa oman, muista kansoista erillisen kansakunnan, on ikuisen ja rajoittamaton oikeus päättää aina vapaasti ja itsenäisesti kaikista omista asioistaan. (PS 2011, 7.)

Tämä kansakunnan kautta määritelty populismi ei ole aina ollut puolueelle yhtä merkittävässä asemassa kuin nyt, vaan perussuomalaisten ”kansaa” määriteltiin aiemmin myös luokan kautta, vähäosaisiksi ja sorreituiksi. Samalla kun kansakunnan merkitystä on korostettu entisestään, vielä eduskunta-vaaliohjelmaa 2007 hallinnutta vasemmistopopulistista köyhän kansan ja rikkaan eliitin vastakkainasettelua on hillitty. (Tuomas Ylä-Anttila ja Tuukka Ylä-Anttila, ilmestyy.) Samalla kansan viholliseksi määriteltävä eliitti on perussuomalaisten teksteissä pitkälti vaihtunut kotimaan ”rötösherroista” Euroopan unioniin sekä monikulttuurisuuden ja vapaan liikkuvuuden puolustajiin.

Populistisessa demokratiakäsityksessä politiikan teon tulisi mahdollisimman suoraan ilmentää ”kansan tahtoa” ilman ylimääräisiä välikäsiä (esim. Wiberg 2011b). Tuo ”kansan tahto” ei populistien mielestä niinkään synny julkisen järjenkäytön ja deliberaation kautta (esim. Habermas 2004 [1962]) tai esimerkiksi herää ideologisen opin seurauksena marxilaiseen tapaan luokkatietoisuudeksi, vaan populismi väittää rousseaulaisen yleistahdon kumpuavan suoraan kansalaisten omastatunnosta: ”Kyllä kansa tietää.” Kuitenkin puoluejärjestelmässä toimivien populistien on tavalla tai toisella puhuteltava äänestäjiä. Huolimatta heidän vaatimastaan mahdollisimman suorasta yhteydestä kansan omantunnon ja päätösten välillä julkinen keskustelu on keskeinen osa demokratiaa. Vaalikone on uudehko

väline, joka tarjoaa ehdokkaille väylän puhua suoraan äänestäjille sekä aineiston tälle tutkimukselle.

Aineistona vaalikoneen avoin data

Vaikka puoluetutkimuksessa käytetään suhteellisen laajalti aineistoina puolue- ja vaaliohjelmaa sekä muita puoluetoimiston siunaamia julkaisuja, voidaan niiden käyttöä etenkin nuoren populistipuolueen tapauksessa myös kritisoida. Kuinka edustava kuva esimerkiksi perussuomalaisista todella välittyy virallisten linjanvetojen perusteella? Puolueen ehdokas- ja toimijajoukko on laaja, ja hajontaa on enemmän kuin vakiintuneissa suurissa puolueissa, kuten todettua. Monet ehdokkaat ovat poliittisesti kokemattomia eivätkä noudata kaikessa puolueen virallista linjaa. Silti he osallistuvat puolueen julkisuuskuvan ja sen julkilausutun ideologian muotoiluun sekä suoraan keskusteluun äänestäjien kanssa. Puoluetoimiston hyväksymät ohjelmat ovatkin vain osa puolueen jäsenineen, ehdokkaineen ja kannattajineen tuottamaa poliittista materiaalia. Myös media-aineistoissa on ongelmansa, sillä juuri populistiset puolueet tyypillisesti syyttävät valtamediaa mielipiteidensä vääristelystä tai suittensa tukkimisesta, olivat syytökset sitten perusteltuja tai eivät.

Näiden ongelmien välttämiseksi käytän aineistona perussuomalaisten vuoden 2011 eduskuntavaaliehdokkaiden vastauksia Helsingin Sanomien Vaalikoneessa. Vaikka vaalikoneet ovat Suomessa erityisen suosittuja ja laajalti käytettyjä (Mykkänen 2011, 17), niihin liittyvä tutkimus on toistaiseksi keskittynyt tutkimaan juuri niiden käyttöä äänestäjien näkökulmasta (esim. Haukio 2012; Jaakola 2012; Ruusuvirta 2012; Vähämaa 2012) sen sijaan, että niiden tuottama tieto ehdokkaista otettaisiin tutkimusaineistoksi. Vaalikoneen sivutuotteena syntyy kattavahko kyselyaineisto ehdokkaiden mielipiteistä ja perusteluista. Helsingin Sanomat on vuoden 2011 eduskuntavaaleista lähtien julkaissut vaalikoneistaan tämän aineiston niin sanottuna avoimena datana tutkijoiden ja toimittajien vapaaseen käyttöön (HS 6.4.2011).

Vuoden 2011 eduskuntavaalikone koostui 31 ajan-kohtaisesta poliittisesta monivalintakysymyksestä sekä kommenttimahdollisuudesta vastauksen vapaa-
muotoista perustelua tai selventämistä varten. Valitsin tähän tutkimukseen aineistoksi kommenttien muodostaman tekstiaineiston. Perussuomalaisten 238 ehdokkaasta 202 (85 %) jätti tekstimuotoisia

vastauksia. Vaalikoneen 31 kysymyksestä analysoin tässä tutkimuksessa viisi, jotka jaottelen kolmeen teemaan: talouteen, europolitiikkaan sekä kulttuuri- ja arvokysymyksiin. Talouskysymyksiä edustivat kysymys tuloeroista ja kysymys lapsilisistä. Oman käsittelynsä saa kysymys euroalueen tukipaketeista. Kulttuuri- ja arvokysymyksiin valitsin kysymykset samaa sukupuolta olevien adoptio-oikeudesta sekä maahanmuuttopolitiikasta. Näin rajatun aineiston laajuus on noin 25 000 sanaa tai 150 A4-arkkia. Vaikka vaalikone on Helsingin Sanomien laatima ja julkaisema, vapaatekstikommentteja ei ole toimitettu, vaan ne antavat ehdokkaiden puhua suoraan äänestäjille ilman median tai puoluebyrokratian rajoituksia. Vaalikoneessa siis korostuu vaalien luonne julkisen poliittisen keskustelun avaintapahtumana, ja se sopii erityisesti populistisen puolueen vaatimuksen suorasta linkistä äänestäjien ja puolueen välillä.

Maantieteellistä tarkastelua varten jaoin ehdokkaat heidän kotikuntiansa (Oikeusministeriö 2011) mukaan perustuen tilastolliseen kuntaryhmitykseen (Tilastokeskus 2011b). Ryhmitys jakaa Suomen kunnat ”kaupunkimaisiin”, ”taajaan asuttuihin” ja ”maaseutumaisiin kuntiin”. Tilastokeskukselle ”taajaan asutuksi kunnaksi” riittää, että 60 % kunnan väestöstä asuu vähintään 200 hengen taajamissa, jotka nekin voivat olla vain 200 hengen ”asutuskeskittymiä” (Tilastokeskus 2008). Siispä yhdistin tämän ”keskiryhmän” kunnat maaseutumaisiin kuntiin. Listat kuhunkin ryhmään luokitelluista kunnista ovat saatavana Tilastokeskuksen verkkosivuilta (Tilastokeskus 2011b).

Näin jaoteltuina 202 vastaajasta kaupunkimaisessa kunnassa asui 131 (65 %) ja maaseudulla 71 (35 %). Maaseudun ehdokkaat ovat kaupunkilaisia vanhempia ja vähemmän koulutettuja, kuten maaseudun väestö Suomessa ylipäänsä (Tilastokeskus 2010, 2011c), ja hieman suurempi osa heistä on miehiä kuin kaupunkilaisehdokkaista. Nämä seikat selittävät osin kaupunkilais- ja maalais-
ehdokkaiden välisiä eroja. Vastaajien jakauma sukupuolittain ja asuinkuntaryhmittäin on esitetty taulukossa 1.

Aineistossa on toki myös rajoitteensa. Ensinnäkin ei ole taattua, että jokainen ehdokas on tosiasiaa vastannut kyselyyn itse. On mahdollista, että esimerkiksi paikallisyhdistykset ovat antaneet ohjeita vastaamiseen tai jopa vastanneet ehdokkaiden puolesta. Sama varaus kuitenkin koskisi mitä tahansa kyselytutkimusta, ja ainakin aineisto on vähemmän puoluetoimiston kontrolloima kuin puolueohjelmat.

Taulukko 1. Vastaajien jakauma sukupuolittain ja asuinkuntaryhmittäin.

	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Kaupunki	84	47	131
Maaseutu	49	22	71
Yhteensä	133	69	202

Kunkin ehdokkaan mielipiteet ja kirjoitustyylit myös viittaavat siihen, että ehdokkaat todella ovat vastanneet kyselyyn omakätisesti ja vapaasti. Tilanne toki saattaa muuttua tulevissa vaalikoneissa, kun perussuomalainen puolue ammattimaistuu ja institutionalisoituu entisestään. Vaalikoneetkin todennäköisesti saavat enemmän ja enemmän huomiota niin äänestäjien keskuudessa, mediassa kuin tutkimusaineistoinakin, mikä lisänee puolueiden halua hallita ehdokkaiden vastaamista.

Toinen rajoite on tekstivastausten lyhyys. Vaalikoneen kysymykset koskevat hyvin tarkkarajaisia aiheita, ja niihin on valmiit vastausvaihtoehdot, joihin lisätyt kommentit ovat usein vain lauseen tai parin mittaisia. Tähän ongelmaan vastaan kahdella tavalla. Ensinnäkin käsittelin vastaukset kysymys kerrallaan, en vastaaja kerrallaan, niin että kaikkien vastaajien vastaukset kuhunkin viidestä kysymyksestä muodostavat oman tekstikorpuksensa. Näin muodostamani viidestä tekstikorpuksesta toistuvien teemojen ja niitä koskevien erojen paikallistaminen on helpompaa kuin yksittäisen ehdokkaan vastauksista olisi. Toiseksi käytän menetelmänä julkisen oikeuttamisen analyysiä, joka sopii erityisesti tämän tyyppiseen aineistoon. Se ottaa lähtökohdakseen sellaisten vaateiden analysoinnin, joissa toimija pyrkii perustelemaan kantaansa vetoamalla johonkin julkisesti hyväksytyyn yhteiseen hyvään. Esittelen menetelmän seuraavaksi.

Menetelmänä julkisen oikeuttamisen analyysi

Vaalikoneen tekstikommenteissa esitetyt mielipiteet ovat osa julkista poliittista keskustelua (esim. Habermas 2004 [1962]). Vaalit ovat keskustelun kriittinen hetki, tilanne jossa vaihtoehdot punnitaan (Boltanski ja Thévenot 1999, 359–361). Julkisen oikeuttamisen analyysi (Boltanski ja Thévenot 2006 [1991], 1999; Luhtakallio ja Tuomas Ylä-Anttila 2011; Thévenot 2007, 2011a, 2011b) tutkii poliittisessa julkisuudessa esitettyjen argumenttien oikeut-

tamista näinä kriittisinä hetkinä. Oikeuttaminen on argumenttien perustelemista jollain *yhteisellä hyvällä*, jonka muiden keskustelun osapuolten odotetaan tunnustavan. Julkisen oikeuttamisen analyysi siis ottaa lähtökohdakseen, että julkisessa keskustelussa esitettävät väitteet on perusteltava jollain periaatteella, jotta ne näyttäytyisivät vastaanottajalleen legitiimeinä eivätkä vain oman itsen tai oman ryhmän edun ajamisena (Eranti 2014). Nämä kulttuurisesti vakiintuneet *oikeuttamismaailmat* ovat tavoiksi muodostuneita argumentin oikeuttamisen perusteita (Boltanski ja Thévenot 2006 [1991], 67–71), joita käytetään vaihtelevalla yleisyydellä erilaisissa poliittisissa kulttuureissa ja tilanteissa (esim. Luhtakallio ja Tuomas Ylä-Anttila 2011, 42–45).

Koska kukin oikeuttamismaailma edustaa jotain yhteistä hyvää, on oikeuttaminen aina myös kannanotto siitä, mikä on yhteisölle hyväksi, tavoittelemisen arvoista ja oikeudenmukaista (Boltanski ja Thévenot 2006 [1991], 65–67). Siksi tutkimalla oikeuttamista tutkitaan aina politiikantekoa osana ympäröivää poliittista kulttuuria: poliittiset puhujat valitsevat argumentteja, joiden he ajattelevat ”purevan” kuulijakuntaan. Tämä kertoo siitä, millaisena he käsittävät politiikan ja legitiimit tavat tehdä sitä. Nämä vakiintuneet keinot ovat erilaisia Suomessa kuin vaikkapa Ranskassa tai Venäjällä (ks. esim. Lonkila 2011; Luhtakallio 2012; Tuomas Ylä-Anttila 2010). Näin julkisen oikeuttamisen analyysi pyrkii kulttuuriseen herkkyyteen, ottamaan analyysissä huomioon kansalliset tai muut erityisyydet. Tämä edistää tutkimusten vertailtavuutta.

Boltanski ja Thévenot (2006 [1991], 71) esittivät ranskalaisessa julkisessa keskustelussa käytettävän ainakin kuutta oikeuttamismaailmaa. *Kodin maailman* oikeutukset vetoavat vakiintuneisiin hierarkkisiin järjestyksiin ja perinteisiin, kuten vaikkapa kansallisuutta tai sukulaisuutta ylläpitäviin tapoihin (mt., 90–98, 164–178). *Markkinoiden maailmassa* vapaan vaihdannan laki, viime kädessä hinta, toimii oikeuttamisen perustana (mt., 78–79, 193–203). *Teollisuuden maailman* argumentit perustuvat järjestelmiin ja prosesseihin, jotka toteuttavat ennalta asetetut tavoitteet tehokkaasti (mt., 118–123, 203–211). *Maiheen maailmasta* käsin oikeutetaan kantoja silloin, kun vedotaan suuren yleisen arvostukseen (mt., 98–107, 178–185). *Kansalaisuuden maailman* väitteet nostavat korkeimmaksi periaateeksi yhteisön tahdon noudattamisen (mt., 107–117, 185–193). *Inspiraati-*

on maailma taas pohjautuu ulkopuolelta annettuun valaistukseen (mt., 83–90, 159–164).

Suomalaiseksi esimerkiksi oikeutusten käytöstä voidaan ottaa vaikkapa kuntaliitos. Kuntaliitosta voidaan vastustaa esimerkiksi vetoamalla paikallisten perinteiden säilyttämiseen (*kodin maailma*), kunnan kilpailukykyisyyteen ”hyvistä veronmaksajista” (*markkinoiden maailma*), palvelutuotannon tehokkuuteen (*teollisuuden maailma*), paikallisten julkisuuden henkilöiden kantoihin (*maineen maailma*), kuntalaisten yleiseen mielipiteeseen ja demokraattisiin oikeuksiin (*kansalaisuuden maailma*) tai jopa paikallisen taiteilijan työhön, jonka innoitus kumpuaa paikallisidentiteetistä (*inspiraation maailma*).

Jotkut näistä esimerkeistä ovat todellisessa kuntaliitoskeskustelussa käytettyjä argumentteja, kun taas jotkut tuntuvat kaukaa haetuilta. Esimerkiksi viimeiseksi mainittuja, inspiraatioon pohjautuvia argumentteja ei suomalaisessa kuntaliitoskeskustelussa juuri käytetä. Sen sijaan väittelyyn taidemuseon rakentamisesta ne saattaisivat liittyä olennaisesti. Oikeutusten käyttö on siis sidottua käsillä olevan tilanteen tarjoamiin kiinnepisteisiin, ja poliittisen kiistatilanteen osapuolet käyttävät oikeutuksia aktiivisesti tilanteeseen sovitellen (Boltanski ja Thévenot 2006 [1991], 144–148). Tietyt oikeutukset sopivat tiettyjen argumenttien oikeuttamiseen tiettyssä väittelyssä, ja nämä tavanmukaiset sovinnaisuudet ovat kulttuurisidonnaisia, niitä käytetään eri tavoin eri maissa (Luhtakallio ja Tuomas Ylä-Anttila 2011, 35, 44–45; Thévenot 2011a, 10, 12, 18). Julkisen oikeuttamisen analyysillä voidaan siis yksittäisten henkilöiden, puolueiden tai ryhmittymien argumentoinnin kuvailun lisäksi kuvailla poliittisia kulttuureita sekä vertailla niitä.

Vaikka oikeuttamismaailmat ovat kulttuurisidonnaisia, kulttuuri ei toki ole toimintaa absoluuttisesti määrittävä syy tai mikään pysyvä rakenne, vaan jokainen oikeuttaminen rakentaa sitä. Toimijoiden voidaan ajatella käyttävän poliittisen kulttuurin heille tarjoamia työkaluja, kuten oikeuttamismaailmoja (Luhtakallio 2012; Luhtakallio ja Tuomas Ylä-Anttila 2011, 37; Swidler 1986). Yhdynkin Niko Pyrhösen (2013) sekä Elina Kestilä-Kekkonen ja Peter Söderlundin (2014) kritiikkiin populismin tutkimuksen liiallisesta keskittymisestä populismin ”kysyntää” edistäviin rakenteellisiin seikkoihin sekä ehdotukseen keskittyä enemmän myös politiikan ”tarjontaan”, eli poliittiseen toimintaan, jossa tuotetaan äänestäjille vaihtoehtoja. Valitsemassani teoreettisessa näkökul-

massa politiikka ei kuitenkaan rajoitu vain puolueiden valitsijoille tuottamaan ”tarjontaan” ja valitsijoiden rakenteellisesti määräytyvään ”kysyntään” (esim. Eatwell 2003; Mudde 2007, 201–276), vaan oletan, että kaikilla on kyky esittää poliittisia ja moraalisia väitteitä ja arvioida niitä (Boltanski ja Thévenot 2006 [1991], 10–12; Luhtakallio ja Tuomas Ylä-Anttila 2011, 37). Poliittinen keskustelu on vuorovaikutteista toimintaa, jossa jaottelu ”kysyntään” ja ”tarjontaan” on turhan yksinkertaistava. Äänestäjät eivät vain valitse ”tarjotuista” vaihtoehtoista vaan myös osallistuvat julkiseen keskusteluun vastaamalla gallupeihin, kirjoittamalla keskustelupalstoille ja väittelemällä keskenään. Vakuuttavat puheenvuorot vakiintuvat. Äänestäminenkin on puheenvuoro, joka vaikuttaa tulevaan poliittiseen keskusteluun.

Poliittinen keskustelu ei toki myöskään rajoitu Boltanskin ja Thévenot’n ranskalaisen keskustelun pohjalta muotoilemaan kuuteen kategoriaan. Oikeuttamismaailmoja vakiintuu ajoittain lisää – esimerkiksi ympäristön monimuotoisuutta puolustava ekologian maailma, joka viime vuosikymmeninä on laajalti noussut vakiintuneen oikeutuksen asemaan (Latour 2003; Thévenot ym. 2000, 256–263). Lisäksi kaikki poliittinen toiminta ei ole sellaista oikeuttamista, jossa pyrittäisiin vakuuttamaan toinen osapuoli jostain kannasta vetoamalla johonkin yhteiseen hyvään. Esimerkiksi tunteellinen vetoaminen kansallisiin symboleihin kuten lippuun tai lauluun sellaisella tavalla, jonka vain toinen yhteisen kansallistunteen jakava ymmärtää ja joka tekee keskusteluun osallistumisesta mahdotonta vaikkapa maahanmuuttajille, ei ole julkista oikeuttamista (Thévenot 2011a, 14–16; Tuukka Ylä-Anttila 2014). Sitä ei ole myöskään puhdas oman edun ajaminen ilman näkemystä jaetusta yhteisestä hyvästä, kun vaikkapa asukkaat vastustavat yleishyödyllistä kaavamutosta omien asuntojensa hinnanlaskuun vedoten (Eranti 2014; Thévenot 2011a, 12–14).

On huomattava, että kun vakiintuneet oikeuttamisen tavat käsitetään edellä esitetyllä tavalla ”kulttuuriseksi työkalupakiksi” (Luhtakallio 2012; Swidler 1986), on perussuomalaisten pääosin melko kokemattomilla ehdokkailla käytössään eri kokoelma työkaluja kuin suurten puolueiden urapoliitikoilla – he siis vetoavat eri oikeuttamismaailmoihin ja käyttävät suomalaisessa politiikassa epätyypillisiä argumentoinnin tapoja. Toisaalta heidän uskottavuudelleen voi olla haitaksi, etteivät he välttämättä puhu totutunlaista ja vakiintunutta politiikan kieltä, toi-

saalta se voi olla heille myös etu vakiintuneista puolueista erottautumisessa. Juuri näiden vakiintuneiden tapojen tutkimiseen oikeuttamisenanalyysi tähtää.

Esimerkiksi Lonkila (2011) havaitsi tutkimuksessaan helsinkiläisten kaupunkiaktivistien vetoavan tavallisemmin yleiseen tehokkuuteen, siinä missä pietarilaiselle vastaavalle liikkeelle henkilökohtaisiin siteisiin, kuten puiston tuttuuteen ja kodinomaisuuteen, vetoaminen oli legitimiimpää. Samoin Luhtakallion (2012) mukaan taloudelliseen rationaalisuuteen vetoaminen oli suomalaisten aktivistien keskuudessa tavallista, kun ranskalaiset vetosivat useammin kansalaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteisiin, totuttujen kulttuuristen tapojen mukaisesti.

Suomalaiselle poliittiselle kulttuurille näyttäisi siis olevan ominaista ainakin tehokkuuteen vetoamisen korostunut asema (Luhtakallio ja Tuomas Ylä-Anttila 2011, 44–45). Siksi julkisen oikeuttamisen analyysi sopii suomalaisen populismin tutkimukseen erityisen hyvin, ottaen huomioon sen pyrkimyksen paljastaa vakiintuneita mutta kenties huomaamattomia, pinttyneitä tapoja suomalaisessa poliittisessä keskustelussa sekä populistisen puheen eroavuuden niistä. Populismihan tyypillisesti kyseenalaistaa asiantuntijavaltaa ja pitää kansalaisten omaatuntoa keskeisimpänä legitimitietin lähteenä, sen sijaan että politiikka olisi hallinnon tehokkuuteen pyrkivää ”asioiden hoitamista” (esim. Canovan 1999; Mudde 2004), kuten se suomalaisessa konsensuskulttuurissa usein käsitetään. Populismin oletus totuudesta ”kansan sisimmässä” on myös jännitteinen julkisesti keskustelevan demokratian ideaalin kanssa, ja onkin

oletettavissa, että perussuomalaiset käyttävät julkista sfääriä eri tavalla kuin mihin suomalaisessa puoluepolitiikassa on totuttu.

Talous ja tulonjako

Tulonjakoon, verotukseen ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyvien kysymysten on väitetty olevan toissijaisia uusille oikeistopopulistipuolueille, jotka keskittyvät niiden sijaan elämänarvoihin ja kansainvälisyyden ongelmiin (Eatwell 2003, 52–56; Rydgren 2007, 246). Kuitenkin perussuomalaisia on pidetty ”duunaripuolueena”, joka paikallistuu vasemmisto–oikeisto -akselilla jokseenkin selkeästi vasemmalle (Grönlund ja Westinen 2012, 171; HS 20.4.2011). Onko puolueen maalais- ja kaupunkilaisehdokkaiden tai mies- ja naisehdokkaiden välillä löydettävissä eroja näissä teemoissa? Onko siis puolueen sisällä suuntauksia, joiden kannatus on maantieteellisesti tai sukupuolittain jakautunutta? Ensimmäinen valitsemistani kahdesta tulonjakoaiheisesta kysymyksestä kuului: ”Tuloerot ovat kasvaneet Suomessa 1990-luvun puolivälin jälkeen nopeasti. Miten siihen pitäisi suhtautua?” Jaottelemani kannat ja niiden oikeutukset esitetään taulukossa 2.¹

Perussuomalaisten vastaukset kysymykseen tuloerojen kasvamisesta olivat voimakkaan kriittisiä. Tavallisesti tuloerojen kaventamista perusteltiin *kansalaisuuden maailmalla* eli sosiaalisella oikeudenmukaisuudella. Siitä kuitenkin erottuivat populistisina erityisesti köyhien kurjuutta korostavat sekä rikkaan eliitin ylenpalttista vaurautta ja ahneutta korostavat

Taulukko 2. Oikeutukset kysymykseen tuloeroista (%).

	Kaupunki (N=98)	Maaseutu (N=48)	Erotus (K-M)	Miehet (N=98)	Naiset (N=48)	Erotus (M-N)
Tuloeroja vastaan:						
Sosiaalinen oikeudenmukaisuus	37	60	-24**	39	56	-17*
Köyhyys	26	31	-6	19	44	-24**
Eliitinvastaisuus	14	25	-11	18	17	+2
Yhteiskuntarauha	18	21	-3	19	19	+1
Kansakunnan yhtenäisyys	9	10	-1	10	8	+2
Tuloerojen puolesta:						
Kilpailu kannustaa	9	6	+3	12	0	+12*

** p < 0,01; * p < 0,05, Pearsonin χ^2 -testi.

argumentit. Nämä esiintyivät usein yhdessä mutta myös erikseen. Tällaiset kansan ja eliitin vastakkainasettelulle perustuvat argumentit ovat suoraa historiallista jatkumoa SMP:n ”rötösherrat kuriin” -retoriikalle ja ovat tyyppillistä suomalaista poliittista keskustelua provokatiivisempia.

Lisäksi tuloerojen kaventamista vaadittiin *kansalaisuuden ja teollisuuden maailman* oikeuttamista yhdistäen väittämällä sen takaavan yhteiskunnan sulavan toiminnan ja yhteiskuntarauhan, siis sitä pidettiin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden lisäksi tehokkuuskysymyksenä. Tuloerojen kaventamisen väitettiin myös edistävän *kodin maailmaan* kuuluvaa kansakunnan yhtenäisyyttä. Tuloeroja puolustanut vähemmistö sen sijaan käytti perustelunaan *markkinoiden maailmaan* kuuluvaa työmarkkinakilpailua: on kannustettava korkeampaan asemaan hakeutumista ja palkittava siihen pyrkivistä ponnisteluista. Kansalaisuuden ja teollisuuden maailmojen yhdistäminen ”yhteiskuntarauha”-argumentissa on aieman poliittisten kulttuurien tutkimuksen valossa (esim. Luhtakallio 2012; Tuomas Ylä-Anttila 2010) erityisen suomalainen oikeutus: tasa-arvo esitetään tehokkuuskysymyksenä.

Seuraavassa lainauksessa yksi ehdokkaista käyttää kaikkia edellä mainittuja perusteluita, paitsi että hän käyttää kilpailukykyargumenttia puolustaakseen tuloerojen kaventamista, ei niiden vapaata kasvua:

Kansa jakautuu yhä kiihtyvällä vauhdilla toimeentulotuen varassa eläviin [köyhyys] ja huipumenessyjiin [eliitinvastaisuus], jotka eläköityvät noin 60 vuotiaina kultaisten kädenpuristusten kera ja jäävät nauttimaan satojen tuhansien vuotuisista eläkkeistään [sosiaalinen oikeudenmukaisuus]. – Parhaillaan tiedotusvälineistä tulvii surullisia esimerkkejä Afrikan maista, joissa kansa on rynnännyt kaduille hakemaan oikeuksiaan [yhteiskuntarauha]. Suomi pysyy yhtenäisenä [kansakunnan yhtenäisyys] ja kilpailukykyisenä [kilpailu] vain jos pystymme kuromaamme umpeen kansaa jo huolestuttavasti jakavat tuloerot. (Reijo Hongisto, 49, Vimpeli.)

Kilpailukykyargumentin huomattavasti yleisempi käyttötapa oli kuitenkin tuloerojen puolesta. Nämä vastaajat esittivät tuloerojen palkitsevan yksilöä menestyksestä ja työnteosta ja siten edistävän työmarkkinakilpailua positiivisella tavalla. He muodostivat pienen oikeistolaisen vähemmistön verrattuna yleiseen tuloerojen kasvua vastustavaan linjaan. Tähän 12 vastaajan ryhmään kuuluivat muiden mu-

assa maahanmuuttokriitikot Jussi Halla-aho ja Suomen Sisun entinen puheenjohtaja Teemu Lahtinen. Nuivan vaalimanifestin 13 allekirjoittajasta tähän talousoikeistolaisten joukkoon mahtuvat myös Heikki Luoto, Johannes Nieminen, Pasi Salonen ja Fredy van Wonterghem. Tämän kysymyksen perusteella näyttäisi siis alustavasti siltä, että puolueen ehdokkaista paikannettu oikeistoryhmä vastaa osin Nuivan vaalimanifestin allekirjoittajia. Lisäksi siihen kuuluu ainakin tässä kysymyksessä Tom Packalén, joka kansanedustajana on tullut tunnetuksi tiukan oikeistolaisista kannoistaan. Esimerkistä kilpailua korostavasta oikeistolaisesta kannasta toimii seuraava lainaus:

Pidän lähtökohtana sitä, että kouluttautumisesta sekä sijoittumisesta hyväpalkkaiseen työhön työelämässä ei tulisi rangaista. Mikäli yksityisillä voittoa tavoittelevilla yrityksillä on varaa maksaa Suomessa korkeita palkkoja, minulle se käy. (Toni Paussu, 40, Helsinki.)

Huomionarvoista on, että sosiaalisen oikeudenmukaisuuden argumenttia tuloerojen kaventamiseksi käytti huomattavasti suurempi osuus maaseudun ehdokkaista kaupunkilaisehdokkaisiin nähden. Se oli myös selkeästi suositumpi argumentti nais- kuin miesehdokkaiden keskuudessa. Erityisesti köyhimpien ahdingosta huolestunutta argumenttia puolestaan käytti naisehdokkaista jopa yli kaksinkertainen osuus miesehdokkaisiin nähden. Vasemmistopopulistisesta suuntauksesta etenkin puolueen maaseutuehdokkaiden ja naisehdokkaiden parissa löytyi siis merkkejä, kun taas kilpailukykyä korostavat oikeistokannat olivat pääosin kaupunkilaismiesten alaa.

Seuraava valitsemani kysymys kuului: ”Lapsilisää maksetaan jokaisesta Suomessa asuvasta lapsesta 17 ikävuoteen asti riippumatta vanhempien tulotasosta. Mitä lapsilisille pitäisi tehdä?” Vastaajien luokitellut mielipiteet ja niiden oikeutukset esitetään taulukossa 3.

Lapsilisän tulevaisuutta käsittelevä kysymys sai pääosin samankaltaisia vastauksia kuin ensimmäisenä käsitelty tuloerokysymys. Suurin erittelemäni ryhmä piti lapsilisää hyvänä käytäntönä mutta kannatti sen leikkaamista rikkailta oikeudenmukaisuuden nimissä. Hieman pienempi osa vastaajista korosti sen sijaan lapsilisän merkitystä köyhimpien ahdingon helpottamisessa. Kuten edellisessäkin kysymyksessä, nämä perustelut esiintyivät usein yhdessä, mutta myös erikseen.

Taulukko 3. Oikeutukset kysymykseen lapsilisästä (%).

	Kaupunki (N=92)	Maaseutu (N=49)	Erotus (K-M)	Miehet (N=96)	Naiset (N=45)	Erotus (M-N)
Lapsilisien puolesta:						
Eliitinvastaisuus	28	49	-21*	35	36	0
Köyhyys	23	39	-16*	22	42	-20*
Sosiaalinen oikeudenmukaisuus	29	18	+11	25	27	-2
Kansakunnan elinvoimaisuus	4	10	-6	9	0	+9*
Lapsilisiä vastaan:						
Lapsilisä passivoi	5	0	+5	4	2	+2

** $p < 0,01$; * $p < 0,05$, Pearsonin χ^2 -testi.

Köyhän lapsella lapsilisä käytetään vaatteisiin, kenkiin ja yleiseen toimeentuloon. Rikkaan lapsella lapsilisä voidaan laittaa säästöön kasvaamaan korkoa ja odottamaan aikaa, jolloin lapsella on rahan tarvetta esimerkiksi opiskeluun. Juuri näin rikkaus siirtyy sukupolvelta toiselle. – – EI OLE OIKEIN! (Sirikka-Liisa Papinaho, 60, Ori-mattila.)

Esimerkiksi yllä oleva vastaus rakentaa populistista vastakkainasettelua köyhän kansan ja rikkaan eliitin välille. Kolmanneksi yleisin kanta sen sijaan puolusti tasasuuruista lapsilisää universaalina etuutena kaikille kansalaisuuden maailman hengessä:

Lapsilisä on pysyvä arvo, eikä sitä mitata kateudella. (Kari Tykkyläinen, 57, Pudasjärvi.)

Vasemmistopopulistiset, eliitinvastaiset tai köyhistä huolehtivat perustelut olivat odotetusti yleisempiä maaseudulla SMP:n perinteen jatkumona. Erityisesti naisehdokkaat puolustivat jälleen vähäosaisia. Sen sijaan vain miehet esittivät sellaisia konservatiivisen kansallismielisiä kantoja, jotka puolustivat lapsilisää ”palkintona” tai ”kannustimena” lapsen hankkimisesta, joka uusintaa ja ylläpitää vahvaa kansakuntaa. Nämä vastaajat usein näkivät lapsilisän sukupuolinormatiivisesti ”synnytyspalkkiona äidille” tai jopa sukupuoleen perustuvana kansallisvelvollisuutena, siinä missä asepalvelus miehille:

Lapsilisä on palkkio lapsen tekemisestä joka annetaan jokaiselle äidille. – – Suomi Tarvitsee Suomalaisia (Heimo Peltola, 67, Loppi.)

Vain viisi ehdokasta esitti tähän kysymykseen kilpailukykyyn perustuvia oikeistolaisia *markkinoiden maailman* perusteluita, joissa joko vastustettiin lap-

silisän progressiota tai lapsilisää ylipäätään, koska tulonsiirrot passivoivat eivätkä kannusta tavoittelemaan korkeampia tuloja. Kaikki viisi tätä taloudellista kilpailuargumenttia kannattaneet olivat kaupunkilaisia ehdokkaita, joukossaan Nuivan vaalimanifestin allekirjoittajat Jussi Halla-aho ja Teemu Lahtinen, jotka jälleen erottuvat puolueen valtavirrasta taloudellisia kannustimia vaativilla oikeistolaisilla mielipiteillään, vahvistaen kuvaa ehdokkaiden joukosta erottuvasta oikeistoryhmästä.

Jos lapsilisät porrastettaisiin vanhempien tulojen mukaan, kasvavat palkkatulot eivät merkitsisi reaalityulojen kasvua, koska vastaavasti lapsilisät pienenisivät. Tällöin ajaututtaisiin kannustinloukkuun, jossa lisätyön tekemistä ei palkittaisi. (Jussi Halla-aho, 39, Helsinki.)

Oikeuttamisen sosiologian kannalta tarkasteltaessa vastauksia tuloerokysymykseen ja lapsilisäkysymykseen nähdään erityisesti *kansalaisuuden maailman* oikeutuksia, jotka siis korostavat universaalisia sosiaalisia oikeuksia politiikanteon lähtökohtana tyypillisen vasemmistolaiseen tapaan. Molempien kysymysten kolme useimmin esiintynyttä luokkaa kuuluvat tähän maailmaan. Näitä olivat tuloerokysymyksessä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden argumentti tuloerojen kaventamiseksi sekä erityisesti köyhyyttä ja eliitinvastaisuutta korostaneet muotoilut tästä. Myös lapsilisäkysymyksen tapauksessa löysin vastaavat köyhyys- ja eliitinvastaisuusargumentit sekä lapsilisää universaalina, kaikille kansalaisille kuuluvana etuutena tukeneen argumentin. Kansalaisuuden maailman arvoja ovat tasavertaisuus, solidaarisuus, kansan tahto ja yhteinen hyvinvointi. Ei olekaan yllättävää, että perussuomalaiset käyttävät

tällaisia argumentteja erityisen yleisesti perusteluina tulonjakokysymyksiin, etenkin maaseudulla. Boltanski ja Thévenot'n (2006 [1991], 107–117) mukaan kansalaisuuden maailma nimittäin perustuu Rousseau'n filosofiaan ja yleistahdon käsitteeseen, jota on pidetty myös vaikuttimena maalaispopulistiselle ideologialle (MacRae 1969).

Eryteisesti eliitin tai vähäosaisten epäoikeudenmukaisia asemia korostavat argumentit ovat populistisia versioita kansalaisuuden maailman oikeutuksesta. Eliitinvastaisuus koettelee kuitenkin oikeuttamisen rajoja, ottaen huomioon sen ”meidän” ja ”muihin” erottelevan luonteen. Se on jännitteessä sen oikeuttamisteorian oletuksen kanssa, että oikeutukset vetoavat johonkin universaaliin ”yhteiseen hyvään”. Palaan tähän teemaan seuraavassa kysymyksessä, joka käsittelee eurokriisiä.

Tuloerokysymyksessä esiintynyt yhteiskuntarauhahan tai yhteiskunnan sulavaan toimintaan pohjautuva oikeutus yhdistää kansalaisuuden maailmaan *teollisuuden maailmaa* (Boltanski ja Thévenot 2006 [1991], 118–123). Siinä politiikka nähdään tuotantotaloudellisena toimintana, jonka peruskysymys on ”kuinka järjestää yhteiskunnallinen tuotanto mahdollisimman tehokkaasti?” Nämä vastaajat eivät nähneet tasaista tulonjakoa ainoastaan oikeudenmukaisuuskysymyksenä vaan yhteiskunnan teknisten toimintamekanismien takaamisena. Tämän voi tulkita kuvastavan tyypillistä suomalaista rationaalista ”asioiden hoitamiseen” pyrkivää politiikkakäsitystä (esim. Luhtakallio ja Tuomas Ylä-Anttila 2011, 44–45).

Markkinalogiikan puolestapuhujien ryhmä oli leimallisesti kaupunkilainen ja miesvaltainen. Se kuitenkin muodosti vähemmistön kaupunkilaisedokkaistakin, joiden valtavirta oli tulonsiirtoja ja -tasauksia puolustavaa. Naiset olivat erityisen vahvasti vähäosaisten puolustajia. Toistaiseksi siis vaikuttaisi siltä, että vasemmisto- ja oikeistosuuntauksia puolueesta on todella löydettävissä ja ne ovat maantieteellisesti ja sukupuolittain jakautuneita, mutta vakiintunut oikeistoargumentteja kannattava kaupunkilaismiesten ryhmittymä on varsin pieni vähemmistö ainakin vuoden 2011 ehdokkaista.

Eurokriisi

Seuraavaksi tarkastelemani kysymys eurokriisistä ja kriisimaiden tukipaketeista yhdistää kansantalou-

dellisia ja kansainvälisiä teemoja ja oli yksi eduskuntavaalien 2011 keskeisimmistä asiakysymyksistä erityisesti perussuomalaisille. Monimutkaisesti muotoiltu kysymys kuului:

Suomi on muiden euromaiden mukana osallistunut rahaliiton kriisimaiden pelastamiseen satojen miljardien eurojen tukipaketeilla. Keväällä 2010 Suomi sitoutui lainaamaan Kreikalle 1,6 miljardia euroa. Sen lisäksi Suomi lupasi taata Euroopan vakausvälineen 750 miljardin lainavalmiuksia tarvittaessa yli 8 miljardilla eurolla. Suomi saattaa vielä joutua kasvattamaan takausluupautensa määrää. Mikä seuraavista väittämistä kuvaa parhaiten näkemystäsi?

Kommentoineet ehdokkaat vastustivat yksimielisesti kriisimaiden rahallista tukemista, mutta tätä perusteltiin eri tavoin, jotka luokittelin kolmeen pääryhmään: kriisimaiden syyllistämiseen omasta ahdingostaan, eliittien (etenkin pankkiirien) syyllistämiseen sekä markkinoiden itsesääteilyä painottavaan kantaan. Tämä viimeinen ryhmä korosti syyllisten etsinnän sijaan, että kriisimaiden tulee antaa ajautua konkurssiin, koska tämä on markkinoiden luonnollisen toiminnan mukaista. Nämä luokat esitetään taulukossa 4.

Kriisimaita syyllistävässä populistisissa kommentissa rakennettiin jyrkkä vastakkainasettelu pohjoisen talouskuria noudattavien eli ”vastuullisten” tai ”järkevien” maiden – joista esimerkiksi Suomi ”nousi lamasta omin voimin” – ja etelän ”laiskureiden” ja ”huijareiden” välille. Nämä kansojen ominaispiirteet esitettiin luonnollisina, itsestään selvinä, muuttumattomina ja välttämättöminä. Monessa vastauksessa kreikkalaiset ja muut etelän maiden kansalaiset esitettiin jopa ”heille ominaisten” huijausten seurauksena eliittiasemaan nousseina, suomalaisia rikkaampina ja hyvinvoivempina.

Kreikassa kansa on nauttinut ihanasta auringonpaisteesta ja päässyt eläkkeellekin jo viisikymppisenä valtionviroista. Meidänkö heidän hyvinvointinsa nyt pitää kansaa jatkamalla edelleenkin työuria pitemmiksi kuin Kreikka vielä vararikonjälkeenkin??? (Sirkka Hänninen, 53, Helsinki.)

Osa vastaajista ei nähnyt vihollisena niinkään kreikkalaisia ja muita kriisimaiden kansalaisia vaan pankit ja niiden johtajat. Nämä ehdokkaat näkivät

Taulukko 4. Oikeutukset kysymykseen eurokriisimaiden tukipaketeista (%).

	Kaupunki (N=82)	Maaseutu (N=41)	Erotus (K-M)	Miehet (N=88)	Naiset (N=35)	Erotus (M-N)
Tukipaketteja vastaan:						
Etelän maiden vastaisuus	38	37	+1	43	23	+20*
Eliitinvastaisuus	24	24	0	26	20	+6
Markkinamekanismi	11	0	+11*	10	0	+10*

** $p < 0,01$; * $p < 0,05$, Pearsonin χ^2 -testi.

kreikkalaiset kapitalistien uhreina siinä missä suomalaisetkin.

Nyt pelastettiin pankit ja kansalaiset näissäkin maissa kärsivät. Niissä olisi jo ajat sitten pitänyt kiristää vyötä vaikka se olisikin tuntunut kurjalta mutta ehkä olisi välttytty ajautumasta tähän. (Erkki Koskinen, 45, Turku.)

Kolmas ryhmä sen sijaan korosti markkinamekanismin kykyä ratkaista ongelmat ja varoitti puuttumasta sen toimintaan. Näiden ehdokkaiden mielestä ongelmat ratkeavat parhaiten antamalla konkursikypäisyksen valtioiden ajautua konkurssiin.

Tukipakettipolitiikka ei ole vain eettisesti väärin, vaan se on myös huonoa talouspolitiikkaa. – Kreikka olisi aikanaan pitänyt päästää velkaneeraukseen, johon se vielä joka tapauksessa joutuu. (Simon Elo, 24, Espoo.)

EU:iin kohdistunut kritiikki esitti unionin lähinä välineenä, toimimattomana järjestelmänä, joka mahdollistaa Suomen rahojen epäoikeudenmukaisen siirron joko etelän maille tai pankkieliitille. Sen perussopimukseen vedettiin positiivisessakin mielessä: jos niitä olisi noudatettu, ongelmiin ei olisi jouduttu.

Kun tutkitaan näiden perustelujen jakautumista kaupunkilais- ja maalais ehdokkaiden välillä, huomataan, että etelän maita syypäinä pitää jotakuinkin yhtä suuri osuus niin kaupunkilais- kuin maalais ehdokkaistakin, ja sama pätee eliittejä vastustavaan oikeutukseen. Sen sijaan markkinamekanismia korostaneet ehdokkaat ovat kaupunkilaisia miehiä, ja heidän joukostaan löytyvät jälleen edellisistä kysymyksistä tutut markkinaliberaalit, myös Nuivasta vaalimanifestista tutut Jussi Halla-aho ja Teemu Lahtinen, tällä kertaa myös Olli Immonen sekä Johannes Nieminen. Kuva maahanmuuttokriittisen siiven markkinaliberalismista siis vahvistuu. Myös

Tom Packalén oli jälleen tässä kysymyksessä markkinamekanismin puolestapuhujien joukossa. Etelän maiden omasta ahdingostaan syyttäminen oikeistopopulistiseen tapaan oli miesehdokkailla lähes kaksi kertaa yleisempi perustelu kuin naisilla. Aiempienkin kysymysten kohdalla naisehdokkaat olivat miehiä useammin erityisesti köyhimpien puolella.

Kriisimaiden kansalaisten syyttäminen omasta ahdingostaan sopii huonosti oikeuttamisteorian siihen lähtökohtaan, että oikeutusten on oltava yleisettävissä kaikkia koskevan yhteisen hyvän tasolle (Boltanski ja Thévenot 2006 [1991], 74–82; Thévenot 2011b, 10–11). Tämä tarkoittaa sitä, että omaan etuun vetoaminen toisen etua vastaan tai joidenkin ihmisten luokittelu ”epäkelvoiksi” ei ole oikeuttamisteorian tarkoittamaa julkista oikeuttamista. Tällä tavoin oikeuttamisen analyysi käsitteellistää eron sen ”kulttuurisen työkalupakin”, johon Suomessa on totuttu, ja populismin välillä. Tavallisesti parlamentaarinen keskusteleleva politiikka varsinkin Suomen kaltaisessa vakaassa demokratiassa pyrkii juuri periaatteiden kiistoihin, ei henkilöön menevään syytelyyn. Populismi sen sijaan tuomitsee moraalisesti ja luokittelee ihmiset hyviin ja pahoihin, kuten tässä tapauksessa osa perussuomalaisista tekee. Oikeistosiiven argumentit markkinamekanismien kyvystä järjestää itsensä parhain päin ovat tähän nähden sovinnaisia eivätkä niinkään populistisia perusteluja. (Tuukka Ylä-Anttila 2014.)

Homoadoptiot ja maahanmuutto

Perinteisen vasemmisto–oikeisto -akselin ylittävät, elämänarvoihin, kulttuuriin ja suvaitsevaisuuteen liittyvät kysymykset ovat populistisille puolueille tavallisesti erityisen tärkeitä (Eatwell 2003, 52–56; Rydgren 2007, 246). Maahanmuutto on näissä puolueissa vahvassa erityisasemassa, joskaan niitä ei sovi

erheellisesti pitää ”yhden asian puolueina” (Mudde 1999), kuten jo tässäkin tutkimuksessa havaituista vahvoista talouskannoista käy ilmi. Näistä syistä käsittelen seuraavaksi vaalikoneen kysymyksiä liittyen homoparien adoptio-oikeuteen ja maahanmuuttoon. Kyselyn toinen kysymys kuului: ”Eduskunta hyväksyi vuonna 2009 lain, joka mahdollistaa parisuhteensa rekisteröineille homo- ja lesbopareille perheen sisäisen adoption. Pitäisikö homo- ja lesbopariensa saada oikeus myös perheen ulkopuoliseen adoptioon?” Vastaaajien kannat ja oikeutukset esitetään taulukossa 5.

Vastaukset jakautuivat selkeästi adoptio-oikeutta vastustavaan ja sen tietyin ehdoin sallivaan ryhmään. Yleisin argumentti tässä kysymyksessä vetosi ”lapsen oikeuksiin”, tavallisimmin muodossa ”lapsen oikeus isään ja äitiin” tai ”lapsen oikeus on tärkeämpi kuin vanhempien oikeudet”. Perustelu vastusti samaa sukupuolta olevien pariensa adoptio-oikeutta ja sen taustalla on, että samaa sukupuolta edustavista vanhemmista on lapselle jotain tarkemmin määrittelemättömää haittaa.

Lapsen oikeudet isään ja äitiin ajavat homo/lesbopariensa oikeuksien edelle. (Pekka Keto, 54, Varkaus.)

”Lapsen oikeus isään ja äitiin” toistui vastauksissa mantran lailla, yleensä ilman sen tarkempaa perustelua, ja sitä onkin vaikea tulkita oikeutuksena. Kyseessä on enemmänkin juuri tähän kysymykseen käytetty, tavaksi muodostunut vastaus, joka on niin vakiintunut, ettei sen esittäjän tarvitse enää eritellä sen taustalla vaikuttavia arvoja.

Jotkut vastaajat kuitenkin tarkensivat tätä oikeutta siten, että se perustuu heteroperheen ”normaaliuteen” tai homovanhemmuuden ”epänormaaliuteen”. Nämä vastaajat koodasin omaan luokkaansa. Perus-

telusta esiintyi lähinnä sosiaalista mutta myös biologista normaaliutta korostavia versioita, ja normaaliudella oikeuttaminen esiintyi myös ilman mainintaa lapsen oikeuksista.

Kaksi urosta tai kaksi naaraa eivät pysty luonnossa lisääntymään keskenään. Kahden samaa sukupuolta olevan henkilön parisuhteessa kasvaminen on siis luonnoton elinympäristö lapselle ja antaa myös vääristyneen kuvan kasvaville lapsille ja nuorille. (Tero Järvelä, 42, Ulvila.)

Kolmas aineistossa toistunut homopariensa adoptio-oikeutta vastustanut argumentti oli tiukkaan uskonnollisuuteen perustuva kanta, jonka mukaan homous on syntiä ja siten tuomittavaa, kuten seuraavassa lainauksessa:

Uuden eduskunnan tulee kumota edellä mainittu laki. Tällaista riettauden perikuvaa ei tule sallia perhemuotona, sillä homous ja lesbous on syntiä. (Ahti Moilanen, 54, Utajärvi.)

Kuitenkin myös seksuaalivähemmistöjen yhdenvertaisia oikeuksia puolustavia kommentteja esiintyi suhteellisen paljon, noin viidenneksellä kysymykseen vastanneista.

Hyvä isä ja äiti on sellaista myös vieraille lapselle. Se, että on homoseksuaali, ei heikennä ihmisen kykyä toimia vanhempana. – Homoseksuaalit ovat käyneet kovan taistelun hyväksytyksi tulemisessa: siinä on koulua, joka varmasti antaa näkemystä moneen asiaan eritavalla kuin umpi-mielinen suvaitsemattomuus. (Arja Juvonen, 43, Espoo.)

Mies- ja naisvastaajia vertailtaessa esiin nousee etenkin miesvastaajien moninkertainen taipumus

Taulukko 5. Oikeutukset kysymykseen homo- ja lesbopariensa adoptio-oikeudesta (%).

	Kaupunki (N=82)	Maaseutu (N=42)	Erotus (K-M)	Miehet (N=84)	Naiset (N=40)	Erotus (M-N)
Adoptio-oikeutta vastaan:						
Lapsen oikeudet	39	40	-1	26	25	+1
(Epä)normaaluis	24	26	-2	32	10	+22*
Homous on syntiä	2	7	-5	6	0	+6
Adoptio-oikeuden puolesta:						
Vähemmistöjen oikeudet	22	14	+8	14	30	-16*

** $p < 0,01$; * $p < 0,05$, Pearsonin χ^2 -testi.

korostaa heteroperheen ”normaaliutta” sekä puolestaan vastaparina tälle naisvastaajien kaksi kertaa miesvastaajia yleisempi vetoaminen seksuaalivähemmistöjen kansalaisoikeuksiin. Perussuomalaisten naisehdokkaat näyttäisivätkin homoadoptiokysymyksessä miesehdokkaita liberaalimmilta, kun taas kaupunkilais- ja maalaisehdokkaiden ei juuri löydy eroja.

Maahanmuuttokysymyksessä sen sijaan eroja löytyy huomattavan vähän niin maantieteellisellä kuin sukupuoliakselillakin. Maahanmuuttoaiheinen kysymys kuului: ”Vaalikaudella 2007–2011 Suomen maahanmuuttopolitiikkaa kiristettiin useilla eri päätöksillä. Millaista on mielestäsi Suomen nykyinen maahanmuuttopolitiikka?” Oikeuttamisanalyysin tulokset esitetään taulukossa 6.

Vastanneet perussuomalaisten ehdokkaat olivat lähes poikkeuksetta maahanmuuttopolitiikan tiukennuksen kannalla, lukuun ottamatta muutamia hajakommentteja, jotka eivät ottaneet vahvaa kantaa suuntaan tai toiseen. Maahanmuuttopolitiikan kiristämistä perusteltiin kuitenkin erilaisin oikeutuksin. Suurin vastaajista erottelemanni ryhmä esitti argumentteja, jotka vetosivat maahanmuuton laskennallisiin taloudellisiin vaikutuksiin, *teollisuuden maailmaan*. Maahanmuutto nähtiin siis ennen kaikkea talouskysymyksenä tasa-arvo- tai ihmisoikeusperustelujen sijaan. Tavallisimmin tämä perustelu näkyi puhuttaessa ”työperäisestä maahanmuutosta”, joka katsottiin vaikutuksiltaan positiiviseksi verrattuna muuhun maahanmuuttoon. Useat vastaajat kuitenkin myös eksplisiittisesti mainitsivat ”positiivisten ja negatiivisten vaikutusten” laskemisen maahanmuuttoa arvioitavissa. Nämä kannat esitettiin ikään kuin neutraaleina ja epäpoliittisina, siten, että maahanmuutto ei näyttäytynyt arvokysymyksenä vaan ongelmana, johon on rationaalisesti löydetä-

vissä paras ratkaisu. Tämä on suomalaisessa politiikassa tyypillistä (esim. Lonkila 2011). Kuitenkin kannat pohjasivat olennaisesti myös kansallisuusaatteeseen – tehtiinhän maahanmuuton hyödyt tai haitat paljastava laskelma nimenomaan Suomen ja suomalaisten kannalta. Laskelmia korostamalla voidaankin pyyhkiä näkyvistä laskelmien taustalla vaikuttavat ideologiset ennako-oletukset.

Suomen maahanmuuttopolitiikan on oltava tiukkaa sellaisen maahanmuuton osalta, jonka vaikutukset suomalaiselle yhteiskunnalle ovat kielteiset. – Sen sijaan Suomen on oltava avoin sellaiselle maahanmuutolle, jonka vaikutukset ovat neutraalit tai myönteiset. (Maria Lohela, 32, Turku.)

Tämä laskennallisia hyötyjä ja haittoja korostava perustelu maahanmuuton rajoittamiselle liittyy oikeistopopulistipuoleille tyypilliseen tapaan linkittää hyvinvointivaltion tulevaisuudesta käytävä keskustelu maahanmuuttokeskusteluun siten, että hyvinvointivaltion etuja pyritään rajaamaan vain syntyperäisille kansalaisille (ks. esim. Kitschelt 1995; Mudde 2000; Pyrhönen 2013). Hyvinvointivaltion tulevaisuuteen vetoaminen on hyväksytympi tapa perustella ulossulkevaa politiikkaa kuin suora vetoaminen syntyperään. Taloudellinen oikeutus olikin selkeästi suosittumpi kuin suora ”suomalaiset ensin”-argumentti. Silti laskelmat eduista ja haitoista tehtiin aina nimenomaan (syntyperäisten) suomalaisten kannalta, eli niiden taustalla oli kansallinen etu.

Maahanmuutto liitettiin myös usein tavalla tai toisella rikollisuuteen. Nämä vastaajat joko näkivät maahanmuuton lisäävän rikollisuutta tai korostivat, että ainakaan rikoksiin syyllistyneiden maahanmuuttajien maassaoloa ei tarvitse hyväksyä. Rikollisuuden esittäminen maahanmuutosta johtuvana ongelmana näyttäisi olevan maaseudulla hieman kaupunkija

Taulukko 6. Oikeutukset kysymykseen maahanmuuttopolitiikasta (%).

	Kaupunki (N=82)	Maaseutu (N=41)	Erotus (K-M)	Miehet (N=86)	Naiset (N=37)	Erotus (M-N)
Kiristämisen puolesta:						
Laskennalliset vvaikutukset	33	34	-1	33	35	-3
Rikollisuus	6	17	-11	9	11	-2
Suomalaiset ensin	7	10	-2	7	11	-4
Kulttuurien törmäys	4	10	-6	5	8	-3

** $p < 0,01$; * $p < 0,05$, Pearsonin χ^2 -testi.

yleisempää, vaikka maahanmuuttajat asuvat pääosin kaupungeissa (TEM 2013, 36). Ero ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä.

Rikollisuus on lisääntynyt ulkolaisten liian helpon maahan pääsyn takia. (Veikko Isoniemi, 62, Polvijärvi.)

Hyvinvointivaltion kustannuksiin vetoava perustelu, suomalaisten ensisijaisuutta korostava perustelu ja rikollisten maahanmuuttajien pelko yhdistyivät tässä perustelussa, jossa jopa suomalaiset vankilat esitettiin suomalaisille kuuluvana oikeutena:

Suomessa olevat, vakavista rikoksista tai toistuvista rikoksista tuomitut ulkomaalaiset on saatava pois maastamme. Mikäli he suorittavat tuomionsa suomalaisessa vankilassa, he kuormittavat tarpeettomasti vankeinhoitolaitosta. Suomalainen vankila on tarkoitettu pääsääntöisesti suomalaiselle vangille. (Kari Kulmala, 45, Rääkkylä.)

Neljäntenä pääryhmänä ehdokkaiden kommentteista erottuivat ne, jotka vastustivat maahanmuuttoa perusteenaan eri kulttuurien yhteensopimattomuus tai vaatimus ylipäätään olla sekoittamatta kulttuureita. Tämä etnopluralismiksi kutsuttu ajatusmaailma on tavallinen eurooppalaisen populistisen oikeiston parissa (Betz ja Johnson 2004; Spektorowski 2003; Taguieff 1993). Etnopluralistinen diskurssi puhuu kulttuureista rotujen sijaan, kuten on yleisesti hyväksyttyä, mutta kulttuurit ymmärretään siinä perinteisen rodun käsitteen tapaan toisistaan erillisinä, perustavanlaatuisina, muuttumattomina ja pysyvinä, sanalla sanoen siis ”luonnollisina”. Näin määriteltyjen kulttuurien moninaisuus on etnopluralistisessa ajattelussa biodiversiteettiin verrattavalla tavalla arvokasta sinänsä, ja niiden sekoittumista on pyrittävä estämään. Etnopluralistinen ideologia käy siis monikulttuurisuuden ideologiaa vastaan ja johtaa käytännössä samoihin poliittisiin lopputuloksiin kuin perinteinen rotusyrjintä, mutta se on perusteltu julkisessa keskustelussa hyväksyttävämällä tavalla.

Maahanmuuttajien on myös sopeuduttava suomalaiseen yhteiskuntaan. Siksi maahanmuuton on suuntauduttava Suomeen sellaisista maista, jotka ovat kielellisesti ja kulttuurillisesti lähellä Suomea. Monikulttuurisuuden vaaliminen valtion toimesta on lopetettava. (Olli Immonen, 25, Oulu.)

Tarkasteltaessa näiden maahanmuuttopolitiikan oikeutusten yleisyyttä mies- ja naisehdokkaiden ja toisaalta kaupunkilais- ja maalais ehdokkaiden joukossa eroja on vaikea löytää. Ottaen huomioon että etnopluralistinen puhe on maahanmuutonvastaisen populistisen laitoikeiston kärkiargumentteja nykypäivän Euroopassa ja Suomessa, tällaisten perustelujen olisi voinut olettaa olevan tavallisimpia kaupunkilaisten nuorten miesehdokkaiden parissa. Aineistoni perusteella näyttää kuitenkin siltä, että maahanmuuttokriittisyys leimaa koko puoluetta, ei vain sen ”maahanmuuttokriittistä siipeä”. Tuo väitetty siipi erottuu aineistostani talousoikeistolaisilla kannoillaan, ei niinkään puolueen valtavirrasta poikkeavilla maahanmuuttokannoillaan. Suomen Sisun puheenjohtajaksi myöhemmin noussut Olli Immonen kritisoi yllä lainatussa vastauksessaan kulttuurien sekoittumista etnopluralistiseen tapaan, mutta aiemmissa kysymyksissä oikeistoryhmään paikannetut Jussi Halla-aho ja Teemu Lahtinen eivät tehneet niin vaan käyttivät taloudellisia perusteluja.

Talousargumentaatio onkin keino vastustaa maahanmuuttoa suomalaisessa poliittisessä keskustelussa varsin hyväksytyllä tavalla, samaan tapaan kuin etnopluralistinen diskurssi toimii eurooppalaisessa maahanmuuttovastaisessa keskustelussa perinteistä rasismia legitimoivana tapana kyseenalaistaa monikulttuurisuus. Oikeuttamisanalyttiset tutkimukset ovat osoittaneet talous- ja tehokkuusargumenttien suosion suomalaisessa politiikassa (Luhtakallio 2012, Lonkila 2011, Tuomas Ylä-Anttila 2010). Niitä voidaan myös pitää tyypillisenä pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden maahanmuuttokeskustelulle, ja niiden suosiosta suomalaisessa maahanmuuton vastaisessa keskustelussa on jo näyttöä (Pyrhönen 2013). Sillä, miten maahanmuuttovastainen mielipide oikeutetaan, on siis väliä – vetoamalla taloudellisiin realiteetteihin argumentti voidaan kehystää Suomen kontekstissa vakuuttavampaan muotoon. Esittämällä argumentti talousoikeutuksen muodossa se saa eräänlaisen objektiivisuuden auran ja on nykyisessä suomalaisessa poliittisessä keskustelussa kulttuurissa vakuuttava ja vaikea vastustaa.

Kuitenkin vaikka argumentti esitetään taloudellisenä laskelmana, jotain jää aina laskelman ulkopuolelle. Tässä tapauksessa laskelma tehdään (syntyperäisten) suomalaisten näkökulmasta, eikä maahanmuuttajien etua tai tilannetta oteta siinä huomioon. *Kodin maailma* eli kansallisuuteen perustuva hierarkia siis vaikuttaa oikeutuksen taustalla, vaikka se

puetaan *teollisuuden maailman* ja *markkinoiden maailman* yleisesti hyväksytyille kielille. Tunteita herättävään maahanmuuttokysymykseen on legitimiä esittää laskennallisiin vaikutuksiin ja hintaan pohjautuvia argumentteja, koska ne etäännyttävät kysymyksen ihmisistä ja heidän oikeuksistaan, eikä niitä näennäisen ”objektiivisina” ole yhtä helppo tuomita rasistisiksi.

Suuntauksia vai vakiintuneita ryhmittymiä?

Vaikka Rosen (1964) käsitteistössä ideologisista suuntauksista (*tendency*) erotetaan ryhmittymiksi (*faction*) sellaiset, joita edustaa vakiintunut joukko poliitikkoja *parlamentissa*, voidaan suuntausten vakiintumista henkilöryhmittymiksi ehdokasjoukossakin tarkastella. Listasin ne ehdokkaat, jotka luokiteltiin jossain kysymyksessä vasemmisto- tai oikeistosuuntausta edustaviksi, ja tarkistin, luokiteltiin heidät samoin muissa kysymyksissä. Jos samat henkilöt edustavat vastaavaa ideologista suuntausta useissa kysymyksissä, heidän voidaan katsoa muodostavan vakiintuneen poliittisen ryhmittymän puolueen ehdokasjoukon sisällä. Kysymyksissä tuloeroista, lapsilisistä sekä eurokriisistä erottui selkeästi talous- ja tulonjakokannoiltaan vasemmistolaisia (taloudellista tasa-arvoa puolustavia) sekä oikeistolaisia (markkinakilpailua puolustavia) suuntauksia. Vasemmistolaisiksi luokiteltuja mielipiteitä vähintään yhteen kysymykseen esitti 103 ehdokasta, joista 36 (35 %) esitti sellaisia myös toiseen kolmesta kysymyksestä, ja seitsemän² (7 %) kaikkiin kolmeen. Talousoikeistolaisia mielipiteitä esittäneisiin luokiteltiin vain 17 ehdokasta, joista kolme (18 %) esitti sellaisia myös toiseen kysymykseen ja kaksi³ (10 %) kaikkiin kolmeen. Talousvasemmistolaisia kantoja jossain kysymyksessä esittäneistä 31 % oli naisia, mutta talousoikeistolaisiksi paikannetuista ei yksikään. ”Vasemmistolaisista” 21 (20 %) valittiin eduskuntaan ja ”oikeistolaisista” kolme⁴ (18 %). Perussuomalaisten 39 kansanedustajasta, jotka valittiin vuonna 2011, siis 54 % paikannettiin tässä tutkimuksessa vähintään yhdessä kysymyksessä vasemmistolaista kantaa edustaviksi ja 8 % oikeistolaista kantaa edustavaksi.

Tulosta ei voi tulkita niin, että 54 % perussuomalaisten eduskuntaryhmästä edustaisi laajemmin vasemmistolaisia kantoja ja kahdeksan prosenttia oikeistolaisia, sillä aineistoni ei kata kaikkia perussuomalaisten kansanedustajia, ja luokitteluni perustuu

vain kolmeen kysymykseen. Kuitenkin tuloksista voidaan tulkita niin puolueen ehdokkaiden valtavirran kuin sen valittujen kansanedustajien edustavan puolueen vasemmistolaisista suuntausta talouskysymyksissä. Ehdokasjoukosta ei juuri löydy sisäisesti koherentteja ryhmittymiä vasemmisto–oikeisto -akselilla, sillä vain harvat vastasivat johdonmukaisesti useampaan kysymykseen ”vasemmistolaisittain” tai ”oikeistolaisittain”. Näyttäisikin siltä, että puolueen ideologiset virtaukset on toistaiseksi tulkittava lähinnä juuri suuntauksina, siis vakiintumattomina ideologisina virtauksina, eikä tiettyihin henkilöihin vakiintuneina ryhmittyminä. Puolueen pientä talousoikeistolaisista vähemmistöä lienee kuitenkin perusteltua pitää jokseenkin vakiintuneena ryhmänä, ottaen huomioon että kyseessä on pitkälti maahanmuuttokritiikistään tunnetuksi tullut kaupunkilaismiesten joukko, joista moni oli myös Nuivan vaalimanifestin 13 allekirjoittajan joukossa, ja joka talouskannoiltaan erottuu selkeästi puolueen valtavirrasta.

Johtopäätökset

Tässä artikkelissa etsin perussuomalaisista poliittisia suuntauksia, tarkastelin niiden maantieteellistä ja sukupuolittunutta jakautumista sekä niiden mahdollista vakiintumista ryhmittymiksi. Uudelle, protestimielialasta ammentaneelle puolueelle on luonnollista, ettei sen ideologinen perinne ole yhtä selkeälinjainen ja vakiintunut kuin perinteisten suurten puolueiden. Siksi etenkin populistipuolueiden tapauksessa tarvitaan puolueiden luokittelun lisäksi tutkimusta, joka valottaa puolueen sisäisiä suuntauksia ja ryhmittymiä sekä poliittisen oikeuttamisen tapoja.

SMP:n perinne näkyy perussuomalaisissa rahaeliittien, siis ”seteliselkärankaisten rötösherrojen”, päitä vadille vaativana vasemmistopopulistisena suuntauksena, joka on odotetusti suosituimpi maaseudulla, mutta myös puolueen naisehdokkaiden keskuudessa. Tämä suuntaus kuitenkin näyttää menettävän merkitystään puolueessa sen lähestyessä pohjoismaisen populistisen radikaalioikeistopuolueen mallia (Jungar ja Jupskås 2014; Ylä-Anttila ja Ylä-Anttila, ilmestyy). Talousoikeistolainen suuntaus on siis saavuttanut puolueessa jalansijan, joka kuitenkin henkilöityi ainakin vielä 2011 vain muutama poliitikko. He ovat kaupunkilaismiehiä,

jotka eivät käytä SMP:läistä vasemmistohenkistä retoriikkaa, vaan oikeuttavat kantansa etenkin *markkinoiden ja teollisuuden maailmoilla* (Boltanski ja Thévenot 2006 [1991], 78–79, 193–203). Tällaiset argumentit on mahdollista esittää sosiaalista oikeudenmukaisuutta ”objektiivisempina”, vaikka kyseessä on vain eräs monista mahdollisista oikeudenmukaisuuden mittareista, kuten Boltanski ja Thévenot (1999) korostavat. Oikeuttamisanalyysi voi siis paljastaa pyrkimykset naamioida poliittisia kantoja taloudelliseksi ”realiteeteiksi”.

Puolueen valtavirtakin, ei vain ”maahanmuuttokriittinen siipi”, on maahanmuutosta vakavasti huolissaan ja suhtautuu siihen erittäin kriittisesti. Onkin syytä kyseenalaistaa, onko ”maahanmuuttokriittinen siipi” (esim. Arter 2012, 819) paras mahdollinen nimitys, vaikka maahanmuuttokritiikki onkin toki se seikka, josta nämä poliitikot julkisuudessa tunetaan. Koko puolueen ehdokaskunta 2011 kuitenkin suhtautui maahanmuuttoon kriittisesti. Maahanmuuttokriittiseksi väitetty siipi näyttäytyy tutkimuksessani pikemminkin talousoikeistolaisena siipenä. Puolueen valtavirran ”vasemmistopopulisuus” ei myöskään tarkoita vapaamielisyyttä esimerkiksi maahanmuuton suhteen vaan taloudellista tasa-arvoa puolustetaan nimenomaan syntyperäisten suomalaisten kesken.

Suosituin tapa perussuomalaisille puhua maahanmuutosta onkin esittää se nimenomaan taloudellisenä kysymyksenä, uhkana hyvinvointivaltiolle, ihmisoikeus- tai kulttuuriargumenttien sijaan. Pukeamalla *kodin maailmasta* kumpuava kansallisen etuoikeuden argumentti hyväksytymmille *teollisuuden ja markkinoiden maailman* kielille se voidaan esittää yleisempänä, helposti mitattavana ongelmana, johon puhujan esittämä laskelmoitu ratkaisu on ainoa järkevä vaihtoehto. Tosiasiassa laskelma tehdään aina jostain näkökulmasta, tässä tapauksessa syntyperäisten suomalaisten kannalta. Suomalaisen poliittisen kulttuurin oloissa kuitenkin jopa populistit puhuvat tehokkaimman mahdollisen vaihtoehdon valinnasta eivätkä vain rakenna kansan ja eliitin vastakkainasettelua. Populismista puhuttaessa onkin aina huomioitava kansallisten poliittisten kulttuurien erityispiirteet – vaikkapa kreikkalainen populismi poikkeaa suomalaisesta dramaattisesti, kuten näiden maiden poliittiset kulttuuritkin (Aslanidis ja Tuukka Ylä-Anttila 2014; Pappas 2014). Suomalaisesta tehokkuuspuheesta poikkeavaa räikeän populistista argumentaatiotakin aineistosta toki

löytyi, etenkin Kreikan tukipakettia koskeneessa kysymyksessä, jossa vastaajat rakensivat vahvaa vastakkainasettelua suoraselkäisten suomalaisten ja laiskojen, epärehellisten kreikkalaisten välille. Tämä oikeistopopulistinen argumentti oli erityisesti miesten suosiossa.

Sukupuolikysymys on perussuomalaiselle puolueelle laajemminkin merkittävä, sillä puolueen naiset, joiden osuuden kasvattaminen niin ehdokkaista kuin äänestäjistäkin on puolueen kasvun ehto, näyttävät tämän tutkimuksen valossa olevan vasemmistolaisempia ja vapaamielisempiä kuin miehet. Vaikka tämä tuntuu kenties ennalta arvattavalta, kaikissa maissa naisäänestäjät eivät suinkaan suosi vasemmistolaisempaa ja vapaamielisempää politiikkaa (ks. esim. Norris 1996). Kun kuitenkin perussuomalaisen tapauksessa tällainen sukupuoliero asenteissa on havaittavissa, puolueen pyrkimys naisjäsenten ja -äänestäjien houkutteluun on ristiriitainen, varsinkin kun ottaa huomioon puolueessa vahvistuvan ”kovan linjan oikeistosiiven” miesvoittoisuuden. Puolueen voi olla entistäkin vaikeampi houkutellessa naisäänestäjiä ja -poliitikkoja, jos sen tiukat kannat esimerkiksi seksuaalivähemmistöjen avioliitto- ja adoptio-oikeuksiin pysyvät ja talousoikeistolaiset kannat vahvistuvat.

Lopuksi on hyvä tarkastella joitain tutkimuksen rajoitteita. Ensinnäkin vastaavia maaseudun ja kaupungin välisiä eroja löytyisi epäilemättä muistakin puolueista, kenties etenkin arvokonservatiivisuudessa perussuomalaisille läheisistä keskustasta ja kristillisdemokraateista. Valitsin tämän tutkimuksen kohteeksi kuitenkin juuri perussuomalaiset, sillä sen sisäinen jakaantuminen on herättänyt keskustelua niin tutkimuksessa kuin mediassakin. On myös oletettavaa, että jos puolue saavuttaa vakiintuneen aseman, sen toistaiseksi perinteisiä puolueita hajanaisemmat kannat vakiintuvat yhdenmukaisemmiksi, ja lopputuloksen kannalta on merkitystä sillä, mitkä suuntaukset voittavat (Arter ja Kestilä-Kekkonen 2014). Myös vastaavia sukupuolieroja olisi varmasti löydettävissä muistakin puolueista, mutta perussuomalaisen tapauksessa sukupuolikysymyksellä on erityisen paljon merkitystä, kun kyseessä on voimakkaammin sukupuolittunut suomalainen puolue, joka kuitenkin aktiivisesti pyrkii tasaamaan tilannetta. Viimeiseksi voidaan esittää kysymys ryhmittymien vakiintuneisuudesta: kuinka suuren joukon ehdokkaista täytyy edustaa samaa suuntausta tietystä määrässä asiakysymyksiä, jotta suuntaus voitaisiin tulki-

ta vakiintuneeksi ryhmittymäksi? Kyseessä on määrittelykysymys, jonka pohtimisessa voisi auttaa vertailu muihin puolueisiin, joka ei kuitenkaan tämän tutkimuksen puitteissa ole mahdollista. Tässä yhteydessä johdonmukaisesti useampaan kysymykseen ”vasemmistolaisittain” tai ”oikeistolaisittain” vastanneiden osuudet ovat kuitenkin niin alhaisia, että on perusteltua tulkita perussuomalaisten oikeisto- ja vasemmistosuuntaukset ainakin vielä 2011

vaaleissa varsin vähän ryhmäytyneiksi. Tulos ei ole yllättävä, kun kyseessä on melko vakiintumaton ja nuori protestipuolue, joka korostaa ylittävänsä oikeisto–vasemmisto -akselin. Vuoden 2015 eduskuntavaalit ovat ensimmäiset, joihin perussuomalaiset lähtee suurena puolueena, huomattavalla budjetilla sekä laajalla, ammattimaisella henkilökunnalla, ja vaaleilla tuleekin olemaan puolueen vakiintumisen kannalta suuri merkitys.

VIITTEET

- ¹ Koska jotkut vastaajat käyttivät useita oikeutuksia, kunkin sarakkeen yhteenlaskettu prosenttiluku ylittää sadan.
- ² Eero Bogdanoff, Reijo Hongisto, Pietari Jääskeläinen, Kristina Ljungqvist, Anne Louhelainen, Marita Markkula ja Lasse Nortunen. Heistä Hongisto, Jääskeläinen ja Louhelainen valittiin.
- ³ Jussi Halla-aho ja Teemu Lahtinen. Heistä Halla-aho valittiin.
- ⁴ Jussi Halla-aho, Pietari Jääskeläinen ja Tom Packalén.

LÄHTEET

- Arter, David. 2010. The breakthrough of another West European populist radical right party? The case of the True Finns. *Government and Opposition* 45:4, 484–504.
- Arter, David. 2012. Analysing ‘successor parties’. The case of the True Finns. *West European Politics* 35:4, 803–825.
- Arter, David. 2013. The ‘hows’, not the ‘whys’ or the ‘wherefores’. The role of intra-party competition in the 2011 breakthrough of the True Finns. *Scandinavian Political Studies* 36:2, 99–120.
- Arter, David ja Kestilä-Kekkonen, Elina. 2014. Measuring the extent of party institutionalisation. The case of a populist entrepreneur party. *West European Politics* 37:5, 932–956.
- Aslanidis, Paris ja Ylä-Anttila, Tuukka. 2014. *The adaptability of populist discourse. Greece and Finland in comparison*. Esitelmä konferenssissa XVIII ISA World Congress of Sociology, Jokohama, Japani. Saatavana kirjoittajalta pyydettyäessä.
- Betz, Hans-Georg ja Johnson, Carol. 2004. Against the current – stemming the tide: The nostalgic ideology of the contemporary radical populist right. *Journal of Political Ideologies* 9:3, 311–327.
- Boltanski, Luc ja Thévenot, Laurent. 1999. The sociology of critical capacity. *European Journal of Social Theory* 2:3, 359–377.
- Boltanski, Luc ja Thévenot, Laurent. 2006 [1991]. *On justification: Economies of worth*. Kääntänyt Catherine Porter. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Borg, Sami (toim.). 2012a. *Muutosvaalit 2011*. Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 16/2012.
- Borg, Sami. 2012b. Perussuomalaiset. Teoksessa Sami Borg (toim.), *Muutosvaalit 2011*. Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 16/2012, 191–210.
- Canovan, Margaret. 1982. Two strategies for the study of populism.

- Political Studies* 20:4, 544–552.
- Canovan, Margaret. 1999. Trust the people! Populism and the two faces of democracy. *Political Studies* 47:1, 2–16.
- Eatwell, Roger. 2003. Ten theories of the extreme right. Teoksessa Peter Merkl ja Leonard Weinberg (toim.), *Right-wing extremism in the twenty-first century*. London: Frank Cass, 47–73.
- Eranti, Veikko. 2014. Oma etu ja yhteinen hyvä paikallisessa kiistassa tilasta. *Sosiologia* 51:1, 21–38.
- Grönlund, Kimmo ja Westinen, Jussi. 2012. Puoluevalinta. Teoksessa Sami Borg (toim.), *Muutosvaalit 2011*. Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 16/2012, 156–188.
- Habermas, Jürgen. 2004 [1962]. *Julkisuuden rakenemuutos. Tutkimus yhdestä kansalaisyhteiskunnan kategoriasta*. Suomentanut Veikko Pietilä. Tampere: Vastapaino.
- Haukio, Jenni. 2012. Suomalaisten vaalikoneiden sisällöt. Mediatteista kohti yksilöllistä yhteisöllisyyttä? *Politiikka* 54:1, 5–23.
- Helander, Voitto (toim.). 1971. *Vennamolaisuus populistisena joukkoliikkeenä*. Hämeenlinna: Arvi A. Karisto Osakeyhtiön kirjapaino.
- Helsingin Sanomat. 6.4.2011. *HS:n vaalikone on nyt avointa tietoa*. <http://blogit.hs.fi/hsnext/hsn-vaalikone-on-nyt-avointa-tietoa> (luettu 16.3.2012).
- Helsingin Sanomat. 20.4.2011. *HS-arvokartta: Soini johtaa vasemmistopuoluetta*. <http://www.hs.fi/politiikka/artikkeli/HS-arvokartta+Soini+johtaa+vasemmistopuoluetta/1135265548291> (luettu 9.10.2013).
- Helsingin Sanomat. 28.4.2013. *Kovien akkojen asialla*. <http://www.hs.fi/sunnuntai/a1367033558363> (luettu 4.10.2013).
- Ionescu, Ghita ja Gellner, Ernest (toim.). 1969. *Populism: Its meanings and national characteristics*. Lontoo: Wiedenfeld & Nicholson.
- Jaakola, Vesa. 2012. Vaalikoneen käyttö ja mielen heuristiikat. *Politiikka* 54:1, 39–60.
- Jungar, Ann-Cathrine ja Jupskås, Anders Ravik. 2014. Populist radical right parties in the Nordic region. A new and distinct party family? *Scandinavian Political Studies* 37:3, 215–238.
- Kestilä, Elina. 2006. Is there demand for radical right populism in the Finnish electorate? *Scandinavian Political Studies* 29:3, 169–191.
- Kestilä-Kekkonen, Elina ja Söderlund, Peter. 2014. Party, leader or candidate? Dissecting the right-wing populist vote in Finland. *European Political Science Review*, julkaistu verkossa 23.1.2014.
- Kitschelt, Herbert. 1995. *The radical right in Western Europe: A comparative analysis*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Laclau, Ernesto. 2005a. *On populist reason*. Lontoo: Verso.

- Laclau, Ernesto. 2005b. Populism: What's in a name? Teoksessa Francisco Panizza (toim.), *Populism and the mirror of democracy*. Lontoo: Verso, 32–49.
- Latour, Bruno. 2003. Moderni vai ekologinen? Uutta oikeutusta etsimässä. Teoksessa Yrjö Haila ja Ville Lähde (toim.), *Luonnon politiikka*. Tampere: Vastapaino.
- Lonkila, Markku. 2011. Yhteisyyden kieliopit helsinkiläisessä ja pietarilaisessa kaupunkiaktiivisissa. *Sociologia* 48:1, 22–33.
- Luhakallio, Eeva. 2012. *Practicing democracy: Local activism and politics in France and Finland*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Luhakallio, Eeva ja Ylä-Anttila, Tuomas. 2011. Julkisen oikeutuksen analyysi sosiologisena tutkimusmenetelmänä. *Sociologia* 48:1, 34–51.
- Luhakallio, Eeva ja Ylä-Anttila, Tuukka. Ilmestyy. Polarizing gender equality politics in Finland: The Finns Party effect. Teoksessa Andrea Petö, Michaela Köttig ja Renate Bitzan (toim.), *Gender and far right politics in Europe*.
- MacRae, Donald. 1969. Populism as an Ideology. Teoksessa Ghita Ionescu ja Ernest Gellner (toim.): *Populism. Its meanings and national characteristics*. Lontoo: Wiedenfeld & Nicholson, 153–165.
- MTV 4.10.2014. *Perussuomalaisten kenttäväki toivoo sooloilun loppumista*. <http://m.mtv.fi/uutiset/kotimaa/1815036> (luettu 6.8.2014).
- Mudde, Cas. 1999. The single-issue party thesis: Extreme right parties and the immigration issue. *West European politics* 22:3, 182–197.
- Mudde, Cas. 2000. *The ideology of the extreme right*. Manchester: Manchester University Press.
- Mudde, Cas. 2004. The populist zeitgeist. *Government and Opposition* 39:4, 541–563.
- Mudde, Cas. 2007. *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mykkänen, Juri. 2011. Kognitiivinen mobilisaatio ja vaalikoneiden käyttö. *Politiikka* 53:1, 16–29.
- Norris, Pippa. 1996. Mobilizing the “women’s vote”: The gender-generation gap in voting behaviour. *Parliamentary Affairs* 49:2, 333–342.
- Oikeusministeriö. 2011. *Ehdokkaat eduskuntavaaleissa 2011*. http://192.49.229.35/E2011/s/ehd_listat/e2011ehd.xls (luettu 27.6.2012).
- Pappas, Takis. 2014. Populist democracies. Post-authoritarian Greece and post-communist Hungary. *Government & Opposition* 49:1, 1–23.
- Perussuomalaiset (PS). 2011. *Suomalaiselle sopivin*. Perussuomalaisten eduskuntavaaliohjelma 2011. http://www.perussuomalaiset.fi/wp-content/uploads/2013/04/Perussuomalaisten_eduskuntavaaliohjelma_2011.pdf (luettu 18.7.2013).
- Pyrhönen, Niko. 2013. ‘This welfare of ours’: Justifying public advocacy for anti-immigration politics in Finland during the late 2000’s. Teoksessa Heidi Vad Jönsson, Elizabeth Onasch, Saara Pellander ja Mats Wickström (toim.), *Migrations and welfare states: Policies, discourses and institutions*. NordWel studies in historical welfare state research 3. Helsinki: Nordic centre of excellence NordWel, 90–137.
- Rahkonen, Juho. 2011. Perussuomalaisten ruumiinavaus. Onko työväen protestipuolueen kannatus saavuttanut vielä ylärajaansa? *Yhteiskuntapolitiikka* 76:4, 425–435.
- Rose, Richard. 1964. Parties, factions and tendencies in Britain. *Political Studies* 12:1, 33–46.
- Ruostetsaari, Ilkka. 2011. Populistiset piirteet vennamolais-soinilaisen puolueen ohjelmissa. Teoksessa Matti Wiberg (toim.), *Populismi. Kriittinen arvio*. Helsinki: Edita, 94–146.
- Ruusuvirta, Outi. 2012. Vaalikoneet ja rationaalinen päätöksenteko. *Politiikka* 54:1, 24–38.
- Rydgren, Jens. 2007. The sociology of the radical right. *Annual Review of Sociology* 33, 241–262.
- Suomen Kuvalehti. 6.7.2013. Perussuomalaisten uusi puoluesihteeriksi Riikka Slunga-Poutsalo ei ole feministi. <http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/perussuomalaisten-uusi-puoluesihteeriksi-riikka-slunga-poutsalo-ei-ole-feministi> (luettu 4.10.2013).
- Spektorowski, Alberto. 2003. The new right: Ethno-regionalism, ethno-pluralism and the emergence of a neo-fascist ‘third way’. *Journal of Political Ideologies* 8:1, 111–130.
- Swidler, Ann. 1986. Culture in action: Symbols and strategies. *American Sociological Review* 51:2, 273–286.
- Taggart, Paul. 2004. Populism and representative politics in contemporary Europe. *Journal of Political Ideologies* 9:3, 269–288.
- Taguieff, Pierre-André. 1993. From race to culture: The new right’s view of European identity. *Telos* 98–99, 99–125.
- Thévenot, Laurent. 2007. The plurality of cognitive formats and engagements: Moving between the familiar and the public. *European Journal of Social Theory* 10:3, 409–423.
- Thévenot, Laurent. 2011a. Oikeutettavuuden rajat. Yhteiselämää koossapitävät sidokset ja niiden väärinkäyttö. *Sociologia* 48:1, 7–21.
- Thévenot, Laurent. 2011b. Power and oppression from the perspective of the sociology of engagements: A comparison with Bourdieu’s and Dewey’s critical approaches to practical activities. *Irish Journal of Sociology* 19:1, 35–67.
- Thévenot, Laurent, Moody, Michael ja Lafaye, Claudette. 2000. Forms of valuing nature: arguments and models of justification in French and American environmental disputes. Teoksessa Michèle Lamont ja Laurent Thévenot (toim.), *Rethinking comparative cultural sociology: Repertoires of evaluation in France and the United States*. Cambridge: Cambridge University Press, 231–270.
- Tilastokeskus. 2008. *Taajamissa asuu 84 prosenttia väestöstä*. http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/v2008/tiedote_001_2008-01-15.html (luettu 20.11.2013).
- Tilastokeskus. 2010. *Väestön koulutus rakenne*. StatFin-tilastotietokanta. <http://tilastokeskus.fi/tup/statfin/> (luettu 2.10.2012).
- Tilastokeskus. 2011a. *Eduskuntavaalit 2011*. StatFin-tilastotietokanta. <http://tilastokeskus.fi/tup/statfin/> (luettu 15.1.2013).
- Tilastokeskus. 2011b. *Tilastollinen kuntaryhmitys 2011*. http://tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/kunta/001-2011/luokitusaivain_kuntaryhmitys.html (luettu 2.7.2012).
- Tilastokeskus. 2011c. *Väestörakenne*. StatFin-tietokanta. <http://tilastokeskus.fi/tup/statfin/> (luettu 10.9.2012).
- Tilastokeskus 2012. *Ehdokasasettelu: Kunnallisvaaleissa 2012 yhteensä 37 124 ehdokasta*. http://tilastokeskus.fi/til/kvaa/2012/01/kvaa_2012_01_2012-10-18_tie_001_fi.html (luettu 3.9.2014).
- Toivonen, Timo. 2011. Perussuomalaisen nousun taustoista. Teoksessa Matti Wiberg (toim.), *Populismi. Kriittinen arvio*. Helsinki: Edita, 82–93.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2013. *Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013*. http://www.tem.fi/files/37758/TEMrap_38_2013_web_23102013.pdf (luettu 10.11.2013).
- Westinen, Jussi. 2014. True Finns. A shock for stability? Testing the persistence of electoral geography in volatile elections. *Scandinavian Political Studies* 37:2, 123–148.
- Wiberg, Matti (toim.). 2011a. *Populismi. Kriittinen arvio*. Helsinki: Edita.
- Wiberg, Matti. 2011b. Mitä populismi on? Teoksessa Matti Wiberg (toim.), *Populismi. Kriittinen arvio*. Helsinki: Edita, 11–21.
- Vähämaa, Miika. 2012. Ehdokaiden arviointea vaalikoneista.

- Kyselytutkimus vuoden 2007 eduskuntavaaleista. *Politiikka* 54:1, 61–72.
- Yle. 13.9.2012. *Naiset eivät lähde ehdolle kuntavaaleissa*. http://yle.fi/uutiset/naiset_eivat_lahde_ehdolle_kuntavaaleissa/6294362 (luettu 22.11.2013).
- Ylä-Anttila, Tuomas. 2010. *Politiikan paluu. Globalisaatioliike ja julkisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Ylä-Anttila, Tuomas ja Ylä-Anttila, Tuukka. Ilmestyy. Exploiting the discursive oppportunity of the Euro crisis: The rise of The Finns Party. Teoksessa Hanspeter Kriesi ja Takis Pappas (toim.), *European populism in the shadow of the Great Recession*. ECPR Press.
- Ylä-Anttila, Tuukka. 2014. *Populism as politics of personal experience: The case of Suvi virsi*. Esitelmä konferenssissa XVIII ISA World Congress of Sociology, Jokohama, Japani. Saatavana kirjoittajalta pyydettäessä.